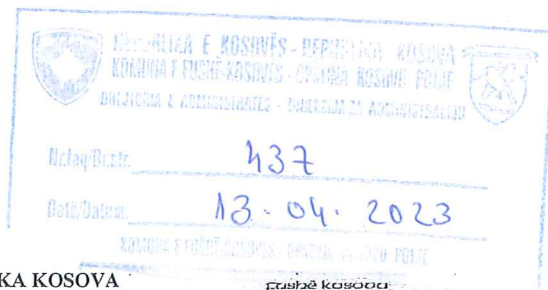

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA
REPUBLIC OF KOSOVA

KOMUNA E FUSHË –KOSOVËS / OPŠTINA KOSOVO-POLJE
MUNICIPALITY OF FUSHË-KOSOVË, KOSOVO POLJE

Datë: 13.04.2023

Kryetari i Komunës, bazuar në nenin 68 të Ligjit për Vetëqeverisje Lokale, Nr. 03/L-040, (Gazeta Zyrtare Nr. 28/2008), nenin 17, të Statutit të Komunës, Nr. 98, i datës 17.08.2012, Vendimin e Kuvendit të Komunës Nr. 32, të datës 06.02.2023, bën këtë:

NJOFTIM PËR PJESËMARRJE NË DISKUTIM PUBLIK

Njoftohen qytetarët e Komunës së Fushë-Kosovës dhe të gjithë të interesuarit e tjerë, se diskutimi publik është i hapur nga data 13.04.2023-26.04.2023 për: 'Projekt-Planin Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave në territorin e Komunës së Fushë Kosovës për vitet 2023-2027'.

Për sqarime dhe konsultime tjera, lidhur me 'Projekt-Planin Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave në territorin e Komunës së Fushë Kosovës për vitet 2023-2027'.

- Zyra e Kuvendit të Komunës, kati përdhësë;
- Zyra e Informim Publik, kati i parë dhe
- Drejtoria e Shërbimeve Publike dhe Mjedisit, kati i parë.

Takimi për konsultim publik do të mbahet më datën: 24.04.2023, në orën 13:00h me qytetarë dhe të gjithë të interesuarit e tjerë, në sallën e Kuvendit të Komunës së Fushë-Kosovës, në ndërtesën e Komunës.

Njoftimi për diskutim publik publikohet në ueb-faqen e Komunës së Fushë-Kosovës.

Bartëse e diskutimit publik është Drejtoria e Shërbimeve Publike dhe Mjedisit e Komunës së Fushë-Kosovës.

Përshëndetje!

REPUBLICA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVA
KOMUNA E FUSHË-KOSOVËS - OPŠTINA KOSOVO-POLJE
DIREKTORIA E ADMINISTRATËS - DIREKTORATI ZA ADMINISTRIM
Nr./No. 32
Data/Date 06. 02. 2023
KOMUNA E FUSHË-KOSOVËS - OPŠTINA KOSOVO-POLJE

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA
REPUBLIC OF KOSOVA

KOMUNA E FUSHË-KOSOVËS / OPŠTINA KOSOVO-POLJE
MUNICIPALITY OF FUSHË-KOSOVË/KOSOVO-POLJE

Datë: 06.02.2023

Kuvendi i Komunës në mbledhjen e mbajtur më datë 30.01.2023, pas shqyrtimit të Propozimit për shqyrtimin e parë të Projekt-Rregullores për Menaxhimin e Mbeturinave, të hartuar nga Grupi Punues sipas vendimit të Kuvendit të Komunës Nr. 54, të datës 07.03.2022, të shqyrtuar në Komitetin për Politikë e Financa dhe Komitetit për Komunitete, bazuar në nenin 11, nenin 12, paragrafi 12.2, shkronja (ç), nenin 40, paragrafi 40.2, shkronja (l), të Ligjit për Vetëqeverisje Lokale Nr. 03/L-040, (Gazeta Zyrtare Nr. 28/2008), nenin 13, paragrafi 13.6, shkronja (ç), nenin 27, shkronja (nj), të Statutit të Komunës Nr. 98, të datës 17.08.2012, mori:

V E N D I M

Për aprovimin në parim për diskutim publikë të Projekt-Planit Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave për vitet 2023-2027 në Komunën e Fushë-Kosovës

1. Për aprovimin në parim për diskutim publikë të Projekt-Planit Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave për vitet 2023-2027 në Komunën e Fushë-Kosovës.
2. Projekt-Plani Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave në territorin e Komunës së Fushë-Kosovës, i cekur në pikën një të këtij vendimi, parasheh mënyrën e menaxhimit të mbeturinave e për vitet 2023-2027 në Komunën Fushë-Kosovës.
3. Pjesë përbërëse e këtij vendimi është Projekt-Plani Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave për vitet 2023-2027 në Komunën e Fushë-Kosovës.
4. Kryerja dhe mbikëqyrja e procedurave tjera për zbatimin e këtij vendimi dhe mbajtjen e diskutimit publikë, është në kompetencë të Kryetarit të Komunës dhe Drejtorisë së Shërbimeve Publike e Mjedisit.
5. Ky vendim hyn në fuqi 15 ditë pas regjistrimit në zyrën e protokollit në Ministrinë e Administrimit të Pushtetit Lokal si dhe publikimit në gjuhë zyrtare në ueb-faqen e komunës.

**Akti i dorëzohet: Kryetarit të Komunës, Kryesuesit të Kuvendit të Komunës,
Drejtorisë së SHPM dhe Arkivës.**

Kryesuesi i Kuvendit të Komunës

Ali Ismaili

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA
REPUBLIC OF KOSOVA
KOMUNA Fushë-Kosovë
OPŠTINA Kosovo-Polje

PLANI KOMUNAL I MENAXHIMIT TË MBETURINAVE 2023-2027

Komuna e Fushë-Kosovës

Mars 2023

1	<i>Prezentimi i planit komunal për menaxhimin e mbeturinave</i>	6
1.1	Qëllimi dhe fushëveprimi i planit	6
1.2	Baza ligjore për hartimin e planit	6
1.2	Konteksti lokal.....	9
2	<i>Gjendja ekzistuese e menaxhimit të mbeturinave</i>	23
2.1	Të dhënat për mbeturina në teritorin e komunës.....	23
2.2	Shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbeturinave	23
2.3	Rishikimi i implementimit të planit	26
2.4	Performanca e shërbimit	28
2.5	Performanca financiare e MM	29
2.6	Infrastruktura për ndarje, riciklim dhe deponim të mbeturinave	30
2.7	Menaxhimi i kategorive tjera të mbeturinave:	31
3	<i>Objektivat e MM dhe plani operacional</i>	33
3.1	Vizioni i planit.....	33
3.2	Objektivat dhe caqet e planit.....	33
3.3	Objektivi 1: Parandalimi dhe reduktimi i krijimit të mbeturinave.....	34
3.4	Objektivi 2: Ripërdorimi dhe riciklimi i mbeturinave.....	37
3.5	Objektivi 3: Ofrimi i shërbimeve cilësore, efikase dhe të qëndrueshme	45
3.6	Objektivi 4: Eliminimi i deponive ilegale.....	48
3.7	Objektivi 5: Zhvillimi i kuadrit dhe kapaciteteve institucionale për MM.....	49
4	<i>Plani i MM në kushte emergjente</i>	51
5	<i>Plani financiar, i veprimit dhe i monitorimit</i>	52

Lista e shkurtesave:

AMMK	Agjencioni i Mbrojtjes së Mjedisit të Kosovës
ASK	Agjencioni i Statistikave të Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
BMZ	Ministria federale gjermane për bashkëpunim dhe zhvillim ekonomik
CEDE	Qendra për Edukim dhe Zhvillim të Mjedisit
DRS	Sistemi i kthimit të depozitës
ELV	Automobila mbeturinë
EPR	Përgjegjësia e zgjeruar e prodhuesit
GIZ	Ministria federale gjermane për bashkëpunim dhe zhvillim ekonomik
QeK	Qeveria e Kosovës
ITMB	Impijanti për trajtimin mekanik biologjik
IWMS	Sistemi i menaxhimit të integruar të mbeturinave
JICA	Agjencia Japoneze e Bashkëpunimit Ndërkombëtar
KfW	Kreditanstalt für Wiederaufbau
KIWER	Instituti i Kosovës për hulumtim të ujit dhe mjedisit
KLMC	Kompania për menaxhimin e deponive të Kosovës
KRM	Kompania Regjionale e Mbeturinave
MESPI	Ministria e mjedisit planifikimit hapësinor dhe infrastrukturës
MND	Mbeturina nga ndërtim demolimi
MPPE	Mbeturina nga pajisje elektrike dhe elektronike
MRF	Qendra e rikuperimit të materialit
OECD	Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik
PKMM	Plani komunal për menaxhim të mbeturinave
PPP	Partneriteti publik privat
PZP	Përgjegjësia e zgjeruar e prodhuesit
SIMM	Strategjia e integruar e menaxhimit të mbeturinave
WFD	Direktiva kornizë e mbeturinave

Lista e tabelave

- Tabela 1: Vlerat e temperaturave për vitin 2012, stacioni meteorologjik në Prishtinë
- Tabela 2: Popullsia e Fushë-Kosovës sipas regjistrimit 2011 dhe vlerësimit 2021
- Tabela 3: Migrimi për vitin 2021 në Komunën e Fushë-Kosovës
- Tabela 4: Numri i ditëve me tejkalime të PM10 dhe përqendrimi mesatar i parametrave
- Tabela 5: Ndërmarrjet e regjistruara sipas madhësis, DZHE, KK Fushë-Kosovë, 2014
- Tabela 6: Ndërmarrjet e regjistruara sipas veprimtarive, DZHE, KK Fushë-Kosovë, 2014
- Tabela 7: Struktura e shfrytëzimit të tokës bujqësore në KK Fushë-Kosovë, 2022
- Tabela 9: Numri i nxënësve sipas niveleve të shkollimit, ASK 2020/21
- Tabela 10: Staf i angazhuar në Institucionet e Kujdesit Parësor Shëndetësor
- Tabela 11: Institucionet shëndetësore private në Komunën e Fushë-Kosovës
- Tabela 12: Bilanci i mbeturinave komunale në Komunën e Fushë-Kosovës
- Tabela 13: Operatorët e mbeturinave nën përgjegjësi komunale
- Tabela 14: Mbulimi me shërbim në territorin e komunës
- Tabela 15: Mbulimi i ofrimit të shërbimit për EF sipas vendbanimit
- Tabela 16: Tipologjia dhe frekuenca e ofrimit të shërbimit
- Tabela 17: Pajisjet për hudhjen dhe grumbullimin e mbeturinave
- Tabela 18: Pajisjet për grumbullim dhe transport të mbeturinave
- Tabela 19: Pasqyra e realizimit të objektivave të PKMM aktual
- Tabela 20: Efikasiteti i stafit të shërbimeve të MM
- Tabela 21: Performanca e grumbullimit dhe transportit të mbeturinave
- Tabela 22: Shpenzimet e shërbimit të MM
- Tabela 23: Të hyrat dhe arkëtimi i ofrimit të shërbimeve të MM
- Tabela 24: Mbulimi i kostove dhe efikasiteti i operimit
- Tabela 25: Lista e propozuar e objektivave të planit
- Tabela 26: Korniza strategjike e Objektivit 1
- Tabela 27: Korniza strategjike e Objektivit 2
- Tabela 28: Parashikimet demografike të popullatës
- Tabela 29: Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave
- Tabela 30: Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave sipas kompozicionit
- Tabela 31: Caqet e riciklimit
- Tabela 32: Orari i ndarjes së mbeturinave në burim
- Tabela 33: Korniza strategjike e objektivit 3
- Tabela 34: Qëndrueshmëria e mbulimit me shërbim
- Tabela 35: Efikasiteti i stafit
- Tabela 36: Korniza strategjike e objektivit 4
- Tabela 37: Korniza strategjike e objektivit 5
- Tabela 38: Plani i veprimit dhe monitorimit - Objektiv 1 „Parandalimi dhe reduktimi“
- Tabela 39: Plani i veprimit dhe monitorimit - Objektiv 2 „Ripërdorimi dhe riciklimi“
- Tabela 40: Plani i veprimit dhe monitorimit - Objektiv 3 „Ofrimi i shërbimeve cilësore“
- Tabela 41: Plani i veprimit dhe monitorimit - Objektiv 4 „Deponimi i sigurtë si mjeti i fundit“
- Tabela 42: Plani i veprimit dhe monitorimit - Objektiv 5 „Zhvillimi i kapaciteteve për MM“
- Tabela 43: Përmbledhje e buxhetit për zbatimin e PKMM

Fjala e Kryetarit

Të nderuar qytetarë të Fushë-Kosovës,

Kam nderin që ta shpalosi para juve Planin Komunal të Menaxhimit të Mbeturinave 2023 – 2027. Ky Plan përmbledh vullnetin dhe përcaktimin tonë të përbashkët për një mjedis të pastër dhe dukje më të bukur të qytetit tonë dhe më tërheqëse për vizitorët.

Bashkërisht do të angazhohemi që nëpërmjet këtij Plani të reduktojmë në masën më të madhe të mundshme gjenerimin e mbeturinave, mbrojtjen e resurseve natyrore si dhe ripërdorimin dhe riciklimin e mbeturinave sipas praktikave më të mira të fushave duke zbatuar menaxhimin e integruar të mbeturinave.

Përmes promovimit të ekonomisë qarkore dhe angazhimit social ne kemi synim që të integrojmë në sistem sektorin informal, dhe të zhvillojmë ekonominë lokale përmes partneritetit me biznese lokale të komunës dhe më gjerë.

Jemi të vetëdijshëm se zbatimi i këtij plani ambicioz është një sfidë e madhe dhe kërkon mbështetje të vazhdueshme politike, financiare, fuqizim të kapaciteteve organizative dhe njerëzore të komunës dhe ne jemi të gatshëm të ofrojmë mbështetjen e plotë të komunës. Ne inkurajojmë qeverinë, donatorët dhe shoqërinë civile të na mbështesin në arritjen e objektivave të planit dhe realizimin e misionit të komunës për ofrimin e shërbimeve cilësore dhe krijimin e kushteve për mirëqenie të qytetarëve tanë.

Ne do të punojmë vazhdimisht për të rritur vetëdijen mbi rëndësinë e minimizimit të gjenerimit të mbeturinave, rëndësinë e ndarjes së mbeturinave në burim, do të angazhohemi në implementimin e projekteve për ripërdodrimin dhe riciklimin e mbeturinave, si dhe inkurajimin e qytetarit aktiv në partneritet të qëndrueshëm me bizneset, si dy aktorët kryesorë në realizimin me sukses të planit.

Për fund shfrytëzoj rastin të falendëroj përzemërsisht partnerët tanë GIZ, Asociacionin e Komunave të Kosovës, Kompaninë konsulente “KIWER” dhe OJQ “CEDE” që na kanë ndihmuar në hartimin e këtij Plani.

Ju faleminderit,

Kryetari i Komunës së Fushë-Kosovës

Burim Berisha

1 Prezentimi i Planit Komunal për menaxhimin e mbeturinave

1.1 Qëllimi dhe fushëveprimi i planit

Plani Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave (PKMM) është dokument i planifikimit nëpërmjet të cilit komuna e Fushë Kosovës mundëson përmbushjen e obligimeve ligjore në fushën e menaxhimit të mbeturinave, si dhe harmonizimin dhe zbatimin e politikave kombëtare në këtë fushë.

Përmes PKMM-së, Komuna mundëson një qasje të menaxhimit të integruar të mbeturinave, duke zbatuar një sërë masash, ku synimi kryesor është reduktimi i mbeturinave komunale që gjenerohen në burim, ngritja dhe zhvillimi i infrastrukturës për trajtimin e mbeturinave, aspektet financiare të sistemit, aspekte tjera siq janë monitorimi i gjendjes në këtë sektor, bashkëpunimi me të gjithë akterët, ndërgjegjësimi i popullatës etj.

PKMM përfshin:

- Përcaktimin e prioriteteve të sektorit me qëllim përmbushjen dhe përafrimin me objektivat e Strategjisë për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave (SMIM) 2021-2030 dhe Planin e Veprimit për Menaxhimin e Mbeturinave (PVMIM) 2021-2023;
- Vendosjen e aktiviteteve dhe ndërmarrjen e veprimeve konkrete për realizimin e tyre me qëllim përmbushjen e objektivave të përcaktuar;
- Përzgjedhjen e opsioneve më të mira me qëllim të realizimit të ciklit të menaxhimit të mbeturinave komunale;
- Rregullimin e apsketeve organizative dhe operacionale në bashkëpunim me akterët tjerë të përfshirë në menaxhimin e mbeturinave komunale;
- Rolin dhe përgjegjësitë institucionale, dhe rregullativen funksionale të sistemit të menaxhimit të mbeturinave (MM);
- Ngritjen e kapaciteteve profesionale të kuadrit, me qëllim të monitorimit dhe vlerësimit të gjendjes në këtë sektor; rekomandimin e masave për përmirësimin e gjendjes etj.;
- Rregullimet financiare, duke pasqyruar nevojat financiare me qëllim arritjen e qëndrueshmërisë së sistemit të menaxhimit të mbeturinave, si dhe analizimin e burimeve financiare për investime në sektor.

PKMM do të shërbej si kornizë planifikuese dhe vepruese për implementimin e sistemit të menaxhimit të mbeturinave, hartimin e projekteve, buxheteve dhe planeve investuese, si dhe tërheqjen e mbështetjes financiare dhe profesionale.

1.2 Baza ligjore për hartimin e planit

Baza ligjore për hartimin e PKMM-së, është përcaktuar në **Ligji Nr. 04/L-060 për Mbeturina**, i cili rregullon aspektet e menaxhimit të mbeturinave. Ligji për Mbeturina ofron rregullimet bazë mbi Menaxhimin e Mbeturinave, duke përfshirë klasifikimin e mbeturinave, rolet dhe përgjegjësitë e akterëve kyq në menaxhimin e mbeturinave, si dhe aspektet tjera që kanë të bëjnë me kushtet dhe standardet e operimit, licencimit të operatorëve për Menaxhimin e Mbeturinave etj.

Në Nenin 8, paragrafin 1., të Ligji për Mbeturina, janë përcaktuar dokumentet për planifikimin dhe menaxhimin e mbeturinave për të gjitha nivelet e përgjegjësisë, kurse në nën paragrafin 1.3. të Ligji për Mbeturina si dokument planifikues për komuna është përcaktuar plani

komunal për menaxhimin e mbeturinave. Në **nenin 10**, paragrafin 2 të këtij ligji, shprehimisht komuna është obliguar që të nxjerrë planin komunal për menaxhimin e mbeturinave.

1.3 Korniza ligjore për Menaxhimin e Mbeturinave

Në mënyrë specifike në **Nenin 15** të Ligjit për mbeturina, janë përcaktuar detyrimet, përgjegjësitë dhe kompetencat e komunës me qëllim të menaxhimit të mbeturinave.

Më konkretisht komuna duhet ta hartoj PKMM-në në harmoni me planin kombëtar, të ndërtoj sistemin e qëndrueshëm për kryerjen e shërbimeve për menaxhimin e mbeturinave të të gjitha fraksioneve, caktimin e modelit finaciar të operimit për shërrë e ofruara, monitorimin e gjendjes në territorin e komunës, hartimin e raportit vjetor për menaxhimin e mbeturinave etj.

Rregullativa ligjore përfshin edhe një sërë ligjesh tjera sektoriale, të cilat në mënyrë indirekte rregullojnë MM dhe ato ligje janë: **Ligji Nr. 03/L-025 për Mbrojtjen e Mjedisit, Ligji Nr. 03/L-040 për Vetëqeverisjen Lokale, Ligji Nr. 03/L-087 për Ndërmarrjet Publike, Ligji Nr. 04/L-174 për Planifikimin Hapësinor, Ligji Nr. 04/L-045 për Partneritet Publiko Privat, etj.**

Kështu, Neni 17 i Ligjit Nr. 03/L-040 për Vetëqeverisjen Lokale, përcakton Menaxhimin e Mbeturinave si kompetencë të komunave duke përfshi përfshi edhe aspektet operative të ofrimit të shërbimit dhe rregullimet financiare të shërbimit.

Ligji Nr. 03/L-087 për Ndërmarrjet Publike pos tjerash rregullon edhe aspektet që kanë të bëjnë me themelimin e ndërmarrjeve komunale, rregullimet e pronësisë së tyre, pronësisë së ndërmarrjeve publike për menaxhimin e mbeturinave, udhëheqjen korporative, rregullimet dhe transparencën financiare etj.

Dokumentat tjera planifikuese-ligjore të nivelit qendrorë që rregullojnë Menaxhimin e Mbeturinave janë edhe:

- **Strategjia (2021-2030) dhe Plani i Veprimit (2021-2023) për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave në Kosovë**- dokument strategjik që synohet të arrij zhvillimin e integruar dhe të qëndrueshëm të menaxhimit të mbeturinave dhe të ndikoj në ruajtjen e shëndetit publik, zhvillimin social dhe ekonomik të vendit. Dokumenti synon të trajtojë të metat dhe kufizimet aktuale në sektorin e menaxhimit të mbeturinave, duke i përcaktuar dhe realizuar objektivat strategjike.

Dokumente strategjike në nivel lokal që rregullojnë dhe trajtonë aspektet e Menaxhimin e Mbeturinave janë:

- **Rregullorja për Menaxhimin e Mbeturinave në territorin e Komunës;**
- **Plani zhvillimor i Komunës së Fushë Kosovës 2013-2023;**
- **Harta zonale e komunës së Fushë Kosovës 2020-2028;**

1.3.1 Korniza institucionale për Menaxhimin e Mbeturinave

Rolet dhe përgjegjësitë e institucioneve sa i përket Menaxhimin e Mbeturinave janë të përcaktuara me Ligjin për mbeturina dhe aktet tjera ligjore dhe nënligjore. Autoritetet kryesore për **Menaxhimin e Mbeturinave** janë Ministria e Mjedisit, Planifikimi Hapësinor dhe Infrastrukturës, komunat si dhe institucionet tjera relevante.

Sipas Ligjit për mbeturina, Ministria administron me mbeturinat e rrezikshme në bashkëpunim me komunat, ndërsa në anën tjetër komunat i menaxhojnë mbeturinat inerte, komunale,

komerciale, të vëllimshme, dhe mbeturinat nga ndërtimet dhe demolimet e objekteve ndërtimore brenda territorit të tyre.

Neni 14 i Ligjit për mbeturina përcakton kompetencat e Ministrisë, të cilat përfshijnë: (i) Hartimin e ligjeve, strategjive dhe politikave për Menaxhimi i mbeturinave, dhe kujdeset për zbatimin e tyre; (ii) licencimin e operatorëve që meren me Menaxhimi i mbeturinave; (iii) krijimin e bazës së shënimeve dhe sistemin informative për Menaxhimi i mbeturinave; (iv) koordinon punën me ministri dhe institucione tjera relevante lidhur me Menaxhimi i mbeturinave etj.

Neni 15 i Ligjit për mbeturina përcakton kompetencat e komunave të cilat përfshijnë: (i) krijimin e sistemit të qëndrueshëm të Menaxhimit të mbeturinave dhe hartimin e PKMM; (ii) përzgjedhjen e operatorëve të licencuar për Menaxhimit të mbeturinave; (iii) caktimin e tarifave dhe mënyrën e arkëtimit të mjeteve financiare për shërbime të ofruara; (iv) mbikqyrje dhe kontrollon zbatimin e masave dhe veprimeve për të parandaluar keqmenaxhimin e mbeturinave; (v) komuna nxjerr akte nënligjore me të cilat e rregullon funksionimin e organeve kompetente komunale dhe standardet e shërbimit për Menaxhimit të mbeturinave; (vi) ofron shërbime dhe infrastrukturë publike adekuatë për Menaxhimit të mbeturinave; (vii) harton raportin vjetor për Menaxhimit të mbeturinave etj.

Autoritet tjera për menaxhimin e mbeturinave janë:

- **Ministria e Zhvillimit Ekonomik** - Menaxhimi i Ndërmarrjeve Publike në Nivel Qëndror përfshi Kompaninë për Menaxhimin e Deponive të Kosovës; caktimi i tarifave për deponimin e mbeturinave në marrëveshje me komunat;
- **Ministria e Shëndetësisë** - Menaxhimin e Mbeturinave Medicinale;
- **Ministria e Punëve të Brendshme** - Bënë koordinimin në fushën e mbrojtjes dhe shpëtimit nga fatkeqësitë natyrore e të tjera dhe sipas nevojës cakton anëtarët pjesëmarrës në komisionin për vlerësimin e dëmeve eventuale nga mbeturinat;
- **Ministria e Bujqësisë** - është përgjegjëse për rregullimin e aspekteve të MM nga produktet medicinale në veterinarë dhe mbeturinat tjera shtazore;
- **Dogana e Republikës së Kosovës** - kryen kontrollin, evidentimin dhe mbikëqyrjen e importit, eksportit dhe kalimit transit të mbeturinave.
- **Policia e Republikës së Kosovës** - bashkëpunon me institucionet vendore, agjencionet dhe organizatat e vendeve tjera për identifikimin, luftimin dhe parandalimin e veprimeve të ndaluara të ndërlidhura me mbeturinat.

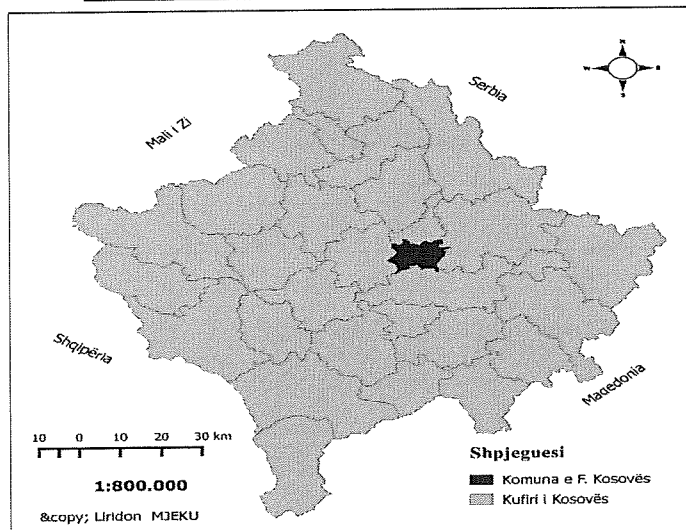
Rolet dhe përgjegjësitë e organeve komunale në menaxhimin e mbeturinave janë paraqitur si në vijim:

- **Drejtorati për Shërbime Publike dhe Mjedis (DSHPM)** – mbikqyrë dhe monitoron funksionimin e ofrimit të shërbimeve të përgjithshme komunale si: furnizimin me ujë të pijshëm, rrjetin e kanalizimit, ndriçimin publik, mirëmbajtjen dhe pastërtinë e hapsirave publik, si dhe kontratave të ofrimit të shërbimeve publike. DSHPM është përgjegjëse për caktimin e tarifave të shërbimeve të grumbullimit të mbeturinave komunale dhe atyre nga ndërtimi dhe demoli i objekteve;
- **Drejtorati për Inspeksion** - kryen mbikqyrjen inspektive në fushën e mbrojtjes së mjedisit, duke përfshirë edhe gjendjen sa i përket menaxhimit të mbeturinave;

- **Drejtoria për Planifikim Urban , (DPU)** është përgjegjëse për caktimin e një lokacioni për deponimin e mbeturinave inerte. Poashtu është përgjegjëse edhe për mbikëqyrjen dhe zbatimin e ligjeve dhe dispozitave të rregulloreve komunale në lëmin e mbrojtjes së mjedisit;
- **Drejtoria për Infrastruktur** - është përgjegjëse për mbikëqyrjen dhe menaxhimin e të gjitha kontratave të infrastrukturës së komunës.
- **Drejtoria për Financa dhe Buxhet (DFB)** - është përgjegjëse për propozimin e taksave, tarifave dhe ngarkesave tjera komunale si dhe inkasimin e tyre.
- **Kompania Rajonale e Mbeturinave Pastrimi Sh.A, Prishtinë**, njësia operative në Komunën e Fushë-Kosovës, ofron shërbimin e mbledhjes së Mbeturinave në territorin e komunës, si dhe bënë transportimin e Mbeturinave në deponinë sanitare rajonale në Mirash.

1.4 Konteksti lokal

Pozita gjeografike

Komuna e Fushë-Kosovës shtrihet në pjesën qendrore të 'Rrafshit të Kosovës', me sipërfaqe rreth 84.3 km², me lartësi mbidetare mesatare 550 m. Territori i Komunës së Fushë-Kosovës përfshin 14 zona kadastrale, ku në përbërjen e saj ka 16 vendbanime, fshatra dhe vendbanime të lagjeve urbane:

Komuna e Fushë-Kosovës në lindje kufizohet me Komunën e Prishtinës, në juglindje kufizohet me Komunën e Graçanicës, në veri me Komunën e

Obiliqit, në jug me Komunën e Lipjanit, ndërsa në perëndim kufizohet me Komunën e Drenasit.

Harta 1. Pozita Gjeografike e Komunës së Fushë-Kosovës në Hartën e Republikës së Kosovës [Burimi: Komuna Fushë-Kosovë]

Pozita e mirë gjeografike, afërsia me qendrën administrative, kulturore, universitare të Kosovës, me qendrën industriale në Obiliq, Minierën Sipërfaqësore në Bardh të Madh si dhe mundësia për punësim, ndikuan që numri i banorëve në territorin e Komunës së Fushë-Kosovës të rritet.

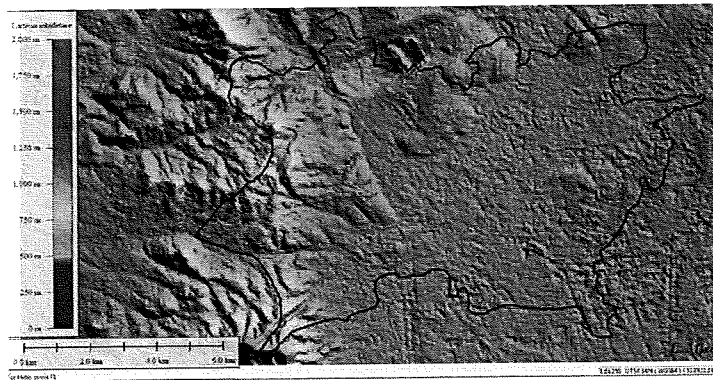
Kështu, Fushë-Kosova shndërrohet në qendër atraktive për biznese industriale, nyje kryesore e komunikacionit dhe me këtë, është bërë tërheqëse për gravitimin e popullsisë nga vise të ndryshme të Kosovës, të Kosovës Lindore, të Maqedonisë, Malit të Zi, etj.

Përmes territorit të Komunës së Fushë Kosovës kalon rruga magjistrale M9 që qytetin me Prishtinën dhe Drenasin, gjë që e rrit planin gjeostrategjik të komunës.

Me rrugë të nivelit regional, Komuna e Fushë-Kosovës ka lidhje direkte edhe me Lipjanin dhe Obiliqin. Komuna ka një pozitë gjeografike shumë të mirë, pasi ndodhet në kryqëzimin e rrugëve me rëndësi për transport siç është rrugët hekurudhore Fushë-Kosovë/Shkup dhe Fushë-Kosovë/Pejë, Fushë-Kosovë/Prishtinë dhe Fushë-Kosovë/Mitrovicë, ku më pas lidhet me rrugët ndërkombëtare. Ndërohe në komunë gjendet një pjesë e sipërfaqes të Aeroportit Ndërkombëtar Civil të Prishtinës “Adem Jashari”.

Ka të regjistruar 14.19% tokë urbane, 54.35% tokë bujqësore(rurale), 13.63% pyje, 1.6% djerrinë, 10.26% djerrinë argjilore nga minierat, 5.47% tokë industriale dhe 0.5% deponi aktive hiri.¹⁾

Fusha e Kosovës është një nga **fushëgropat** më tipike në Republikën e Kosovës. Fushat dhe

luginat përbëjnë një reliev të lëshuar i cili është me fushëgropa, lugina lumore dhe forma tjera. Goleshi dhe Gospoja u takojnë maleve qendrore të Kosovës(në perëndim të Komunës së Fushë-Kosovës), të cilat janë të larta nga 800-1200m.

Harta 2: Relievi në Komunën e Fushë Kosovës

Klima - Duke qenë që komuna e Fushë Kosovës ndodhet në qendër të vendit, ajo karakterizohet nga një klimë të mesme kontinentale, ku temperaturat mesatare vjetore janë 9.8°C dhe reshjet atmosferike mesatare janë 698 mm në vit. Gjatë periudhës së verës (qershor, korrik, gusht), komuna shpesh herë karakterizohet nga perudhat me thatësira të prolonguara.

Muaji më i ftohtë i vitit është Janari me temperaturë mesatare -2.1°C dhe muajt më të ngrohtë janë Korriku dhe Gushti me temperaturë mesatare 20.1°C. Ndërkohë temperatura ekstreme

më e ftohtështë regjistruar në Janar rreth -27.2°C , ndërsa temperatura më e nxehtështë regjistruar në Gusht rreth 37°C . Lagështia relative mesatare vjetore e ajrit është në intervalin prej 71,4 %.

Faktorët lokal kryesorë që ndikojnë në klimën e Fushë-Kosovës janë: relievi, ujërat, tokat dhe bimësia.

Shuma mesatare vjetore e të rreshurave në rajon sillet prej 620,6 mm deri në 617,4 mm. Lartësia e të rreshurave mujore maksimale mesatare është në Maj dhe Qershor, maksimumi sekondar është në Nëntor. Minimumi më së shpeshti është në muajin Mars.

Tabela 1: Vlerat e temperaturave max. dhe min. për vitin 2012, stacioni meteorologjik në Prishtinë - Burimi: (AMMK-IHMK)

2012	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	m.vjet.
T.max.	2.3	0.0	13.6	16.8	20.7	28.5	31.7	31.8	27.6	21.6	14.1	3.0	17.6
T.min.	-5.2	-7.9	1.1	4.9	9.4	13.7	16.6	15.0	21.1	7.5	4.7	-3.0	5.7

Resurset natyrore

Nëntoka e Komunës së Fushë-Kosovës ka **rezerva të mëdha të qymyrit të tipit linjit**, që shfrytëzohen në minierën sipërfaqësore të Bardhit të Madh. Përpos, linjtit si mineral energjetik i cili është shumë i përhapur në pjesën qendrore të Komunës së Fushë-Kosovës, në pjesën JP më konkretisht në fshatin Harilaç kemi **rezerva të hekur-nikelit**, si dhe **mineralit të magnezitit**. Pjesa VP e teritorit të Komunës së Fushë-Kosovës, është zonë malore dhe karakterizohet me resurse natyrore për materiale ndërtimore. Në fshatin Harilaç hasim shkëmbinj me fortësi të madhe, si: **dunite, serpentinite, harcburgite** etj. që parashihet të shfrytëzohen në të ardhmen për infrastrukturë rugore. Pastaj, kemi **gurë gëlqerorë** të cilët ndodhen në fshatin Graboc i Poshtëm dhe në fshatin Bardh i Madh, shkëmbinj që aktualisht përdoren me të madhe në infrastrukturën rrugore. Përveç, shkëmbinjve të fortë në pjesën qendrore të Komunës së Fushë-Kosovës hasim edhe shkëmbinj të butë siç është **argjila**, nga e cila mund të prodhohen blloka, tulla dhe tjegulla të **formave dhe madhësive të ndryshme**.

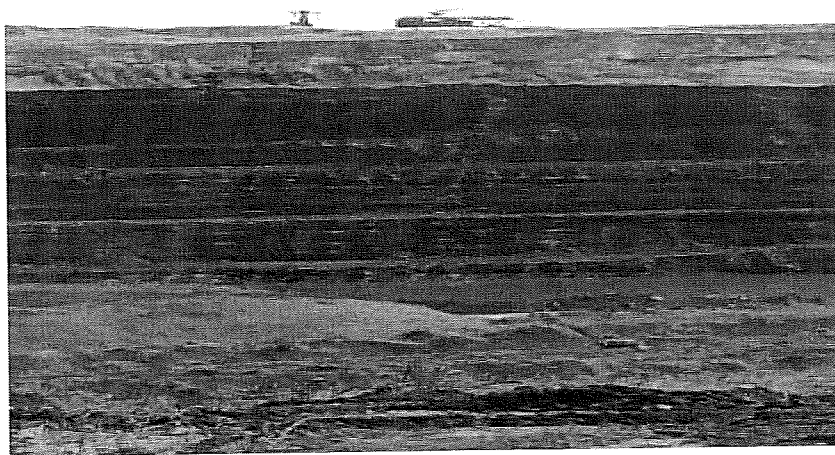

Foto 1: Shtresa e qymyrore në MS "Bardh"

Shfrytëzimi i këtyre mineraleve dhe materialeve ndërtimore në masë të madhe e ndotin mjedisin (ajrin, ujin dhe tokën) e komunës së Fushë-Kosovës dhe krijojnë **mbeturina industriale** të cilat janë shumë të dëmshme për shëndetin e qytetarëve dhe kërkojnë një trajtim-menaxhim të veçantë.

Tokat - Ndër tipet pedologjike të tokave të cilat janë më të përfaqësuara në komunën e Fushë Kosovës janë: Vertisol (smonicë), rreth 35%, Fluvisol (aluviale), rreth 27%, Kambike (tokat e kuqe kafeje), rreth 25%.

Sipërfaqet e tokës bujqësore që bëjnë pjesë në këtë tipin e tokave Fluvisol (aluviale) shtrihen në lokalitetet: Fushë Kosovë, Nakër, Lismir, Kuzmin, Vragoli, Bardh i vogel, Bardh i vogel dhe Miradi e Ulët. Ndërkaq tokat e kuqe – kafeje (kambike) shtrihen në lokalitetet s: Graboc i Poshtëm, Bardh i Madh, Albanë e Madhe dhe Albanë e Vogël.

Tokat në komunën e Fushë Kosovës i takojnë klasës së tokave argjilore, lymore-ranore-argjilore, lymore-pluhurore- argjilore dhe lymore-argjilore. Në komunën e Fushë Kosovës ka një përzierje të sipërfaqeve pyjore, sipërfaqe bujqësore – ara, sipërfaqe kullosa, sipërfaqe kodrinore, si dhe mes tyre zonat e ndërtuara. Komuna e Fushë Kosovës ka gjithsej 54.35% tokë bujqësore (rurale) të evidentuar si të tillë pyje 13.63%, djerrine 1.6%, tokë të ndërtuar 14.19%, deponi pasive hiri 10.26%, industri 5.47% dhe deponi active hiri 0.5%.

Pyjet – Një pjesë e territorit të Komunës së Fushë-Kosovës i takon zonave malore, të cilat me begatitë floristike dhe faunistike luajjnë një rol të rëndësishëm për mirëqenien e mjedisit në këto hapsira. Natyrisht se pyjeve u janë shkaktuar dëme të vazhdueshme kryesisht duke i prerë për dru për ngrohje, nga zjarret, si dhe për hapjen e sipërfaqeve të reja bujqësore, andaj duhet të hartohen plane për rikultivimin e tyre duke bërë pyllzime dhe ruajtjen e tyre.

Zonat malore dhe sidomos pyjet e ruajtura mirë e kanë rëndësinë e madhe në përmirësimin e kushteve të mjedisit, në veçanti përmirësimin e cilësisë së ajrit, rritjen e pranisë së llojllojshmërisë bimore dhe shtazore, dhe poashtu rëndësia e tyre qëndron edhe në rrafshin e shfrytëzimit për rekreacion dhe aktivitete tjera për popullatën. Sipërfaqja e gjithmbarshme e tokave pyjore në Komunën e Fushë-Kosovës është 1619 ha, sipërfaqe të zhveshura janë 1100 ha. Nga kjo sipërfaqe e mbuluar me pyje të ngritura artificialisht janë mbi 900 ha të llojeve pishë e bardhë, pishë e zezë, hormoq, bredh, larq, dugllazion etj.

Gjendja e pyjeve të kultivuara në Komunën e Fushë-Kosovës është e mirë, sepse nuk janë sulmuar nga ndonjë agjent patogjen, apo dëmtues tjetër. Vlenë të përmendet fakti se gjatë periudhave të nxehta verore kemi paraqitjen e djegieve të pyjeve. Nga regjistrimet e rregullta të terreneve pothuaj se çdo vit në mënyrë ilegale priten 1.000 m³ dhe afro 2.000 m³ në mënyrë legale nga prerjet e rregullta si dhe nga pastrimet sanitare të pyjeve. Prej vitit 2008-2011 janë pyllëzuar rreth 100 ha me pisha.

Ujërat - Rrjetin hidrografik në komunën e Fushë Kosovës e përbëjnë lumenjtë, akumulimet sipërfaqësore të ujit dhe disa përrenj me rrjedhje të përkohshme dhe të përhershme të cilët drenojnë ujin në lumin Sitnicë i cili njëkohësisht është ujëmbledhësi kryesor i territorit të Komunës së Fushë-Kosovës. Lumenjtë kryesor të Komunës së Fushë-Kosovës janë: lumi Sitnicë, Drenicë, Graçankë dhe Prishtevkë. Lumi Sitnica është më karakteristik për shkak të madhësisë së pellgut dhe prurjeve ujrore. Karakterizohet si lumë fushor, me një shtrat gjarpëror i cili në gjatësinë e tij 80% kalon përmes boshtit gjatësor të Pellgut qymyror të Kosovës nga Jugu në Lindje. Varësisht nga sasia e të reshurave atmosferike lumi del nga shtrati i tij dhe vërshon sipërfaqet përreth. Pjesët më të larta të lumit kanë lartësinë prej 1750 m

lartësi mbidetare, ndërsa ngushtica e Sitnicës në lbër gjendet në lartësi mbidetare 520 m. Territori i Komunës së Fushë-Kosovës është i pasur me ujëra nëntokësorë. Ujërat nëntokësorë kryesisht janë të lokalizuar në aluvionet e lumit Sitnicë dhe lumit Drenicë. Këto ujëra përdoren për furnizimin e banorëve të Komunës së Fushë-Kosovës me ujë të pijshëm, ujitje dhe nevoja tjera. Momentalisht në Komunën e Fushë-Kosovës ekzistojnë njëzetënjë (21) burime nëntokësore të ujit që shfrytëzohen për prodhim të ujit për pije. Burimet kryesore të ujit janë nga pusët e njohura me emrin “Pusët e Kroit”, në Kuzmin, “Pusët në Vragoli”, si dhe një “Pusi në Miradi të Poshtme”. Dy burime tjera nëntokësore operohen nga Komuniteti lokal në Henc dhe Harilaç.

Popullsia

Sipas regjistrimit të popullsisë në vitin 2011 Komuna e Fushë-Kosovës kishte 34,827 banorë, ndërsa sipas vlerësimit të vitit 2021, Komuna ka 39,257 banorë, duke shënuar një rritje prej 13%.

Tabela 2: Popullsia e Fushë Kosovës sipas regjistrimit 2011 dhe vlerësimit 2021

Regjistrimi ASK 2011		Vlerësimi ASK 2021	
Numri i populates	Numri i amvisërive	Numri i populates	Ngritje / zbritje %
34,827	6,580	39,257	13 %

Sa i përket migrimit vërehet se ka migrim kryesisht ndërkombëtarë të popullsisë, ndërsa migrimi kombëtarë është në shkallë më të vogël (tabela 3).

Tabela 3: Migrimi për vitin 2021 në Komunën e Fushë Kosovës

Gjithësej popullsia e vlerësuar 31.12.2020	Migrimi ndërkombëtar 2021			Migrimi Kombëtar 2021			Balanci i përgjithshëm i migrimit	Gjithësej popullësia dhe migrimi 2021
	Imigri mi	Emigri mi	Bilanci i migrimit ndërkombëtar	Imigri mi	Emigri mi	Bilanci i Migrimit Kombëtar		
39,948	163	1936	-1,773	756	158	598	-1,175	38,773

Qendra Komunale në Fushë-Kosovë përfshinë 26% të territorit dhe 64 % të numrit të banorëve, kurse pjesa tjetër e popullatës jeton në zonat rurale. Dendësia e popullatës për km² është 412.8 banorë.

Komuna e ka bërë një vlerësim vetanak të numrit të banorëve, që jetojnë në Fushë Kosovë që sillet në 55,000 banorë.

Në lidhje me përbërjen e etnive që jetojnë në komunë kemi: shqiptarë (30,275), serb (321), turq (62), romë (436), ashkali (3230), egjiptas (282), goran (15), të tjerë (140).

Mosha e popullsisë është e re, nga kjo të moshës 0 -14 vjeç (9,074 banor), të moshës 15 - 29 vjeç janë (9,015 banor), të moshës 30-49 vjeç janë (9,004 banor), të moshës 50- 69 vjeç janë (4816 banor), të moshës 70 - 80+ janë (1288 banor).

Në komunën e Fushë Kosovës madhësia mesatare e personave në familje vlerësohet të jetë 5 persona/familje. Numri i meshkujve në komunën e Fushë Kosovës është 17,621, kurse numri i femrave 17,206.

Gjendja e mjedisit dhe e biodiversitetit:

Gjendja e mjedisit në komunën e Fushë Kosovës është e ndikuar nga ndotja e madhe që vjen nga ndotësit lokal siq janë: ekonomitë familjare, transporti, menaxhimi joadekuat i ujerave të zeza dhe mbeturinave, bujqësia, industria lokale, shkatërimi i pyjeve, por edhe nga aktivitetet industriale të mëdha, e në veçanti ndotja e ajrit e shkaktuar nga prodhimi i energjisë elektrike nga termoelektranat e KEK-ut. Burim tjetër i ndotjes së mjedisit janë edhe mbetjet industriale të hirit të KEK-ut.

Peisazhi dhe trashëgimia natyrore e Fushë-Kosovës, paraqesin një burim të rëndësishëm për përmirësimin e gjendjes së mjedisit, andaj duhet ti kushtohet rendësi të madhe mirëplanifikimit zhvillimor të komunës të bazuar në kornizën për zhvillim hapsinorë.

Ndotja e tokës - Deponitë industriale dhe urbane paraqesin një rrezik të vazhdueshëm për ndotjen e tokës në Fushë-Kosovë. Deponitë industriale të termocentraleve në Obiliq për shkak të projektimit jo të mirë dhe mostrajtimit të tyre ndotin zonën përreth tyre.

Deponia e hirit e termoelektranës "A" përfshinë një sipërfaqe prej 116.2 ha, për shkak të mos rehabilitimit vazhdimisht shpërndahet një sasi e madhe e hirit duke shkaktuar ndotjen e tokave bujqësore dhe është ofruar vendbanimeve në Fushë-Kosovë.

Ndërtimi intensiv dhe migrimet e mëdha drejt zonës urbane të Fushë-Kosovës pas përfundimit të konfliktit të vitit 1999 kanë shkaktuar ndotje të madhe me mbeturina të ndërtimit dhe me mbeturina komunale. Bazuar në të dhënat e fundit të regjistrimit të deponive ilegale në komunën e Fushë Kosovës qershor 2021, janë identifikuar 7 deponi ilegale që krahasuar me vitete paraprake është shënuar një progres i madhë sa i përket kësaj problematike.

Në ndotjen e tokës ndikon edhe aktiviteti i bujqëve, me përdorimin joracional të pesticideve të ndryshme në bujqësi me qëllim eliminimin e dëmtuese të kulturave bujqësore, në mënyrë të pavetëdijshme janë duke i mbingarkuar tokat me këto preparate, të cilat kanë një efekt afatgjatë negativ në mjedis dhe shëndet.

Ndotja e ajrit - Gjendja e cilësisë së ajrit në territorin e vendit monitorohet nga matjet sistematike të 12 stacioneve monitoruese të Institutit Hidrometeorologjik të Kosovës (IHK). Nga këto stacione monitorohen ndotësit: PM₁₀, PM_{2.5}, NO₂, SO₂, O₃ dhe CO. Normat e cilësisë së ajrit të zbatueshme për monitorimin e cilësisë së ajrit në Kosovë janë të përcaktuara sipas U. A Nr.02/2011 për Normat e Cilësisë së Ajrit.

Nga të dhënat e dy stacioneve monitoruese të cilësisë së ajrit që janë më afër Fushë Kosovës, ai në oborrin e IHK-së dhe tjetri në fshatin Dardhishtë- Obiliq janë shënuar tejkalime të normave sidomos për grimcat PM₁₀, dhe atë në stacionin në IHK me 37 ditë tejkalimeve, kurse në stacionin në Dardhishtë me 22 ditë tejkalime.

Bazuar në njohuritë e përgjithshme sondazheve në terren, burimet kryesore të ndotjes në komunën e Fushë Kosovës janë: KEK-ku, trafiku rrugor, sidomos në afërsi të rrugëve rajonale e nacionale, dhe veçanërisht brenda qytetit të Fushë Kosovës, ngrohja nga amvisëritë, ndezja e hamulloreve, ndezja e mbetjeve në deponi të egra, veprimtaritë e ndërmarrjeve të ndryshme, gurëthyesit etj.

Tabela 4: Numri i ditëve me tejkalime të PM₁₀ dhe përqendrimi mesatar i parametrave të monitoruar.

<i>Stacioni: Prishtinë, IHMK</i>		
<i>Parametri</i>	<i>Përqendrimi vj. mesatar</i>	<i>Numri i ditëve me tejkalime</i>
PM ₁₀	27.63 µg/m ³	37
PM _{2.5}	19.04 µg/m ³	
NO ₂	22.24 µg/m ³	
SO ₂	8.85 µg/m ³	
O ₃	41.36 µg/m ³	
CO	1.59 µg/m ³	
<i>Stacioni: Prishtinë, Dardhishtë</i>		
PM ₁₀	22.76 µg/m ³	22
PM _{2.5}	15.88 µg/m ³	
NO ₂	3.68 µg/m ³	
SO ₂	6.05 µg/m ³	
O ₃	29.69 µg/m ³	
CO	1.13 µg/m ³	

Cilësia e ujërave - Burime kryesore të ndotjes së ujërave janë të ndërlidhura me mosmenaxhimin e ujërave të zez të cilat derdhen direkt në rrjedhat lumore, mbeturinat e e fraksioneve të ndryshme të hudhura, dhe nga aktivitete komerciale.

Viteve të fundit, ndotja e rrjedhave ujore ka filluar të shkaktohet edhe nga aktivitetet e tjera, si komerciale ashtu edhe të rekreacionit. Ndotësit që hudhen në ujë janë të karakterit inorganik dhe organik. Në komponimet inorganike bëjnë pjesë metalet e rënda, siç janë: plumbi, zinku dhe fluoridet. Në substancat organike bëjnë pjesë komponimet shumë të rrezikshme të fenolit. Në përgjithësi, është konstatuar se këta ndotës shtojnë rrezikun për probleme të ndryshme shëndetësore duke përfshirë sëmundje të ndryshme dhe çrregullime në zhvillim.

Në lumin Sitnica derdhen ujërat e termocentraleve KEK-ut, por edhe industrive tjera aktive dhe ujërave të zeza urbane të patrajuara. Andaj, në zonën e rrjedhes së lumit Sitnica në Fushë Kosovë, në një sipërfaqe bukur të madhe uji nuk konsumohet për pijë për shkak të ndotjes së madhe me ndotës organik dhe inorganik. Qasje në rrjetin e kanalizimeve kan 90% e qytetarëve të komunës së Fushë Kosovës, ose 47 000 m gjatësi të rrjetit. Ky rrjet është shumë funksional, por problematikë mbetet mungesa e kolektorëve dhe imipanteve për trajtimin e ketyre ujrave.

Rrjeti i furnizimi me ujë të pijes në Komunën e Fushë-Kosovës nga sistemi i ujësjellësit që menaxhohet nga KRU Prishtina ende nuk është shtriturë në të gjitha lokalitetet e Komunës, dhe një pjesë e popullatës në komunën e Fushë Kosovës që i takon zonës rurale furnizohet me ujë për pije edhe nga pusët. Mirëpo, ka indikacione se ky ujë nga pusët në masën më të madhe nuk i plotëson standardet e ujit të pijes që siq e cekëm më lartë është i ndikuar nga ndotja e tokës.

Përqindja e vendbanimeve të përfshira në sistemin e ujit të pijshëm është 87.5%.

Zhurma - Sa i përket ndotjes nga akustike nuk ka të dhëna në dispozicion për nivelin e ndotjes në komunë, kështu që mund të jepen vetëm vlerësime të përgjithshme. Edhe pse nuk ka ndonjë studim specifik, mund të konkludojmë se komunikacioni është një ndotës akustik, për faktin se në territorin e komunës së Fushë Kosovës kalojnë autostradat dhe rrugët rajonale, mandej qyteti i ngulfatur me numër të madhë të makinave, pastaj aeroporti ndërkombëtar

“Adem Jashari” dhe hekurudha, padyshim se kontribuojnë në ndotjen akustike. Kontribues tjetër i zhurmës gjithashtu mund të konsiderohet edhe sektori i veprimtarisë prodhuese dhe shërbyese në një masë të caktuar.

Biodiversiteti përbën aktualisht një ndër problemet më të mëdha në bote. Vlerësohet se trendi i sotshëm i kërcënimit të ekosistemeve natyrore do të paraqes rrezik për të ardhmen e njerëzimit dhe mund të sjell pasoja të rënda në natyrë.

Ruajtja e biodiversitetit është detyrim i yni moral që t’iu lëmë pasardhësve një mjedis po aq tëpasur sa kemi trashëguar nga paraardhësit tanë. Shumëllojshmëria bimore dhe shtazore ka rëndësi të madhe shëndetësore, ekonomike, shkencore, edukative-arsimore, turistike-rekreative etj.

Në komunën e Fushë Kosovës deri më tani janë vënë nën mbrojtje disa zona me rëndësi të veçantë.

Ligatina e Hencit-Radevës e lokalizuar ndërmjet komunave Lipjan, Graçanicë dhe Fushë-Kosovë, me një sipërfaqe prej 109 ha. Është zonë me vlera dhe karakteristika të veçanta natyrore si: ornitologjike, ihtiologjike, hidrologjike, botanike dhe peisazhore. Bima endemike Forsythia Europea-Boshtra, e shpallur zonë e mbrojtur në vitin 2005, kategoria: Zonë me vlera të veanta natyrore. Kalaja e Harilaçit dhe e Bardhit të Madh, e shpallur zonë e mbrojtur në vitin 2007, kategoria: Zonë turistike-natyore.

Të dhënat mbi ekonominë lokale:

Komuna e Fushë Kosovës është themeluar si komunë në vitin 1988, dhe ka apsur një zhvillim të fokusuar sidomos në ndërmarrje industriale të karakterit prodhues, kurse pas vitit 2000 më situatën e re politike dhe shqërore Fushë Kosova ka paura një ndryshim rrënjësorë e sidomos në industrinë e ndërtimit dhe në zhvillimin e sektorit privat kryesisht atë të shëbrimeve. Komuna e Fushë Kosovës është shëndërruar në një zonë industriale (sidomos pjesa urbane dhe përgjat rrugës zona që lidhet me kryeqendrën Prishtinën). Ky zhvillim padyshim së i atribuohet edhe faktorëve tjerë siq janë: afersia me Prishtinë, aeroporti ndërkombëtar “Adem Jashari”, Hekurudha, dhe rrugët nacionale dhe autostradat.

Në komunën e Fushë Kosovës veprimtarit kryesore sipas bizneseve që operojnë janë tregtia , transporti, prodhimi, ndërtimtaria, hoteleria dhe të tjera.

Në zhvillimin ekonomik të komunës së Fushë Kosovës një ndikim të madh ka edhe turizmi, pasi siq dihet në Komunën e Fushë Kosovës ndodhen disa atraksione turistike siq janë: parku i njohur si “Pishat e Sllatinës”, Kalaja e fshatit Harilaç; Pika arkeologjike në fshatin Bardh i Madh; Pika arkeologjike në fshatin Graboc i Poshtëm; Kalaja në fshatin Miradi e Poshtme.

Faktorët kryesorë në zhvillimin ekonomik të Komunës së Fushë-Kosovës janë: Shërbimet, Bujqësia, Industria, Tregtia, Turizmi etj.

Nga të dhënat e regjistrimit të bizneseve vërehet qartë dominimi i ndërmarrjeve tregtare dhe shërbyese. Tregtia, shërbimet dhe industria e ndërtimit janë kontribues kryesorë të ekonomisë në Komunën e Fushë-Kosovës.

Tabela 5: Ndërmarrjet e regjistruara sipas madhësis, DZhE, KK. Fushë-Kosovë, 2022

Nr.	Llojet e ndërmarrjeve	Sipas nr. të punësuarve	Nr. i ndërmarrjeve	Nr. i punëtorëve
1.	Mikro	1-9	1620	3409
2.	Të vogla	10-49	225	2284
3.	Të mesme	50-249	14	778
4.	Të mëdha	Mbi 250	2	581
Gjithsej			1861	7052

Tabela 6: Ndërmarrjet e regjistruara sipas veprimtarive dhe nr. i punëtorëve, DZhE, KK. Fushë-Kosovë, 2022

Nr.	Llojet e pronësisë	Nr. i Ndërmarrjeve	Nr. i Punëtorëve
1.	Tregtia me shumicë dhe pakicë	1620	3409
2.	Shërbimet	225	2284
3.	Prodhimi	16	1259
Gjithsej		892	7052

Bujqësia

Bujqësia është degë shumë e rëndësishme e zhvillimit të komunës, dhe luan një rol të rëndësishëm në mirëqenien e popullatës në komunën e Fushë Kosovës.

Prej sipërfaqes së përgjithshme të Komunës së Fushë-Kosovës 8 300 ha, prej tyre tokë bujqësore kemi 4 968 ha ose 60% që vështruar nga aspekti i shfrytëzimit të hapësirës, paraqet një potencial jashtëzakonisht të madh të zhvillimit të bujqësisë, e cila mund të jetë në funksion të rritjes së punësimit dhe burimit të jetesës për popullatën që jeton në ambientet rurale. Bujqësia me degët e saj mbetet akoma ndër burimet e rëndësishme të aktivitetit ekonomik të Komunës.

Sipas regjistrimit të bujqësisë ASK 2014, numri i ekonomive bujqësore në Komunën e Fushë-Kosovës është 1,784, sipërfaqja e shfrytëzuar e tokës bujqësore është 4714,06 ha, numri i njësive blegtorale është 2,694.

Prej kulturave bujqësore që kultivohen në Komunën e Fushë Kosovës dominojnë : drithërat dhe perimkulturat.

Në tabelën më poshtë jepet struktura e sipërfaqeve bujqësore në Komunën e Fushë-Kosovës.

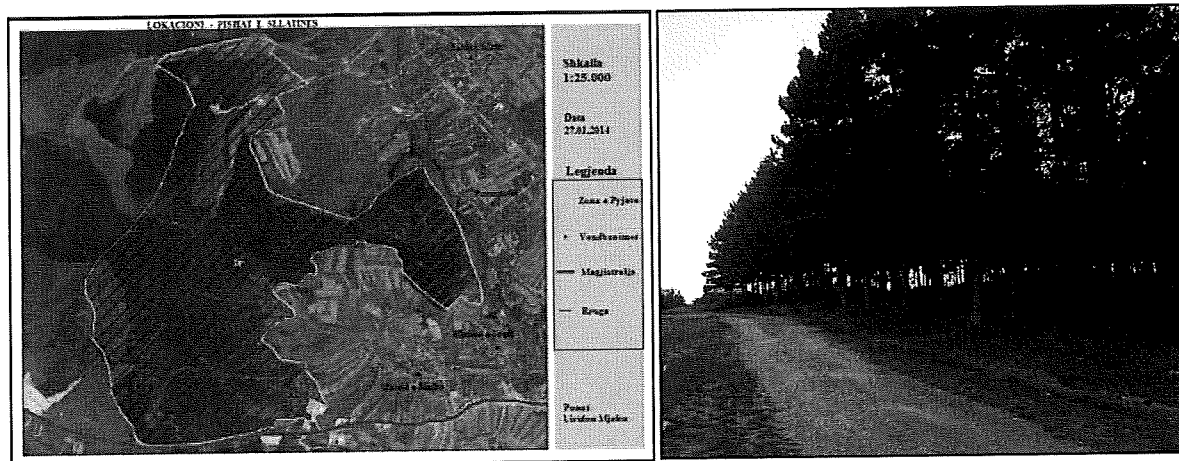
Tabela 7: Struktura e shfrytëzimit të tokës bujqësore në KK Fushë-Kosovë, 2022

Kategoritë e tokës	Sipërfaqet në (ha)	Përqindja(%)
Tokë e punueshme/ara/	3500	70,45
Kopshte	100	2,03
Pemishte	80	1,61
Livadhe	438	8,81
Kullosa	850	17,10
Gjithsejt :	4,968	100,0

Turizmi lokal

Në Komunën e Fushë-Kosovës turizmi si faktor në veprimtarin ekonomike ka potencial duke u përqendruar në dukuritë atraktive natyrore dhe kulturore.

Komuna e Fushë-Kosovës ka potenciale për zhvillimin e turizmit, qoftë të turizmit natyror apo atë kulturor si, zona arkeologjike në Harilaç e cila është hapur në kohën e fundit për klientelen turistike. Zonë atraktive me potencial turistike paraqet edhe parku i njohur si “Pishat e Sllatinës”, jo vetëm për banorë vendas por edhe ata rajonal që e vizitojnë gjatë vikendeve dhe sezonës verore.

Fotot 2: Parku i pishave në Sllatinë

Kushtet e mira natyrore, pozita e mirë gjeografike dhe kushtet e përshtatshme klimatike për zhvillimin e gjuetisë, blegtorisë, bujqësisë dhe më vonë edhe të degëve të tjera, si dhe relievit që mundësonte sigurinë dhe promovimin e turizmit lokal. Lokaliteti i këtij vendbanimi ishte i banuar që nga kohët më të lashta nga banorët vendas iliro-dardanët.

Këtë e dëshmojnë gjetjet e shumta arkeologjike në lokalitetet e kësaj komune, si (Bardhi i Madh), (Harilaçi), etj pastaj koha antike e mesjetare si Ulari (Uglari), Kumanova (afër Vragolisë), Bardhi i Vogël, etj.

Kalaja e fshatit Harilaç; Gjendet 11 km nga qendra e qytetit të Fushë-Kosovës . Kalaja përfaqëson një ndër monumentet më të rëndësishme arkeologjike të antikitetit në Kosovë. Kalaja është e hapur për vizitorë.

Pika arkeologjike në fshatin Bardh i Madh; Gjendet 13 km nga qendra e qytetit të Fushë-Kosovës, ka trajtë trapeze, zë sipërfaqe rreth 80 ari, vendbanim dardan, njëri ndër vendbanimet më të rëndësishme parahistorike në Kosovë, është pasqyruar jeta gjatë neolitit të hershëm, e veçanërisht vazhdimin e jetës në shek. VIII – V para Krishtit.² Kjo pikë Arkeologjike nuk është e hapur për vizitorë, sepse nuk kanë përfunduar gërmimet.

Pika arkeologjike në fshatin Graboc i Poshtëm; Gjendet 15 km nga qendra e qytetit të Fushë-Kosovës. Kjo Kala tregon vendbanimin dardan të epokës së bronzit të vonë të shekujve IX-XI dhe XII-XIV.³ Kalaja nuk është e hapur për vizitorë, sepse nuk kanë përfunduar gërmimet arkeologjike.

² Historiku i Komunës, Strategjia Komunale për Zhvillimin Ekonomik (SKZhe) 2016-2020

³ Po aty.

Kalaja në fshatin Miradi e Poshtme; Konsiderohet si qendër e rëndësishme mesjetare gjatë shekujve IX-XI dhe XII-XIV.⁴ Kalaja nuk është e hapur për vizitorë, sepse nuk kanë përfunduar gërmimet arkeologjike.

Në territorin e Komunës së Fushë-Kosovës janë edhe disa pika arkeologjike të rëndësishme të cilat nuk janë të përfunduara dhe nuk janë të hapura për vizitorë.

Foto 3: Mbetjet arkeologjike të Kalasë së Harilaçit, e hapur për vizitor.

Arsimi

Drejtoria Komunale e Arsimit e ushtron mbikëqyrjen profesionale pedagogjike mbi institucionet e arsimit-edukimit, kopshtit të fëmijëve, arsimit parafillor, fillor, arsimit të mesëm të ulët dhe arsimit të mesëm të lartë në komunën e Fushë Kosovës.

Institucionet e arsimit parauniversitar janë të organiuara në institucione parashkollore/qerdhe, shkolla fillore dhe të mesme të ulëta, si dhe shkolla të mesme të larta.

Tabela 8: Numri i institucioneve sipas niveleve, ASK 2020/21

Qerdhe	Shkolla fillore	Shkolla të mesme	Gjithsej
2	13	3	17

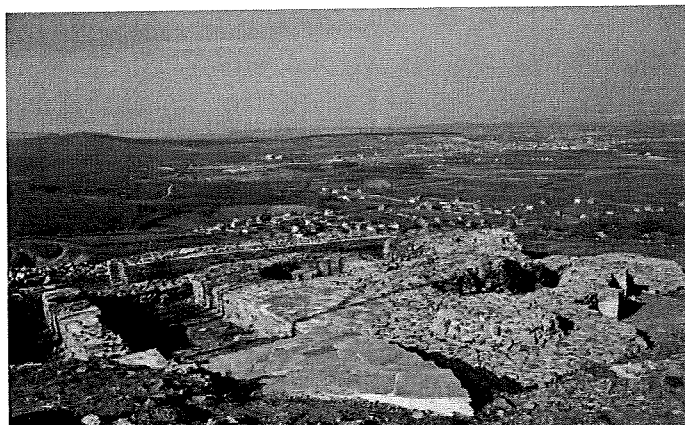

Tabela 9: Numri i nxënësve sipas niveleve të shkollimit, ASK 2020/21

Numri i nxënësve sipas niveleve të shkollimit				
Parashkollorë	Parafillor	Fillor-mesëm i ulët	Mesëm i lartë	Gjithsej
134	141	7355	1528	9158
Numri i mësimdhënësve sipas niveleve				
Parashkollorë	Parafillor dhe Fillor-mesëm i ulët		Mesëm i lartë	Gjithsej
21	310		67	398

Migrimi i popullsisë pas luftës nga viset e ndryshme dhe vendet rurale të Kosovës drejt qendrave urbane ka bërë që të rritet shumë numri i banorëve duke ndikuar kështu edhe në rritjen e numrit të nxënësve nëpër shkolla të qytetit, duke shtuar kështu nevojën për investime në infrastrukturën arsimore me qëllim të krijimit të kushteve optimale për arsimimin e nxënësve.

⁴ Po aty.

Shëndetësia

Organizimi i Kujdesit Parësor Shëndetësor në Fushë-Kosovë bëhet në përputhshmëri të plotë me rregullativën ligjore të Ministrisë së Shëndetësisë sipas Konceptit të Mjekësisë Familjare. Bartës kryesor i këtij koncepti është Mjeku Familjar dhe Institucionet e Kujdesit parësor Shëndetësor sic janë Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare (QKMF), Qendrat e Mjekësisë Familjare (QMF) dhe Ambulanta e Mjekësisë Familjare (AMF).

Kujdesi Parësor Shëndetësor në Komunën e Fushë Kosovës është i organizuar përmes 11 institucioneve të KPSH-së që përfshijnë: o 1 Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare (QKMF) – institucioni themelor i KPSH, o 4 Qendrat e Mjekësisë Familjare (QMF) - si njësi përbërëse të QKMF o 6 Ambulantat e Mjekësisë Familjare (AMF) – si njësi përbërëse të QMF-së.

Tabela 10: Stafi i angazhuar në Institucionet e Kujdesit Parësor Shëndetësor e Komunës së Fushë Kosovës

Stafi	Specialist të MF	Doktor të mjekësisë	Specialist të pediatri	Specialist të gjinekologjisë	Specialist të stomatologjisë	Mami	Teknik të farmacisë	Infermierë	Teknik të laboratorit	Biokimist klinik	Teknik i Fiziatri	Teknik i Radiologjisë
Nr	13	5	2	1	5	2	1	40	3	3	1	1

Tabela 11: Vizitat në kujdesin parësor shëndetësor në Fushë Kosovë, ASK-statistikat e shëndetësisë 2021

Lloji vizitës	Mjekësia familjare	Intervenime-shërbime	Laboratori	Shërbime stomatologu
Numri	119,210	102,909	13,861	5,724

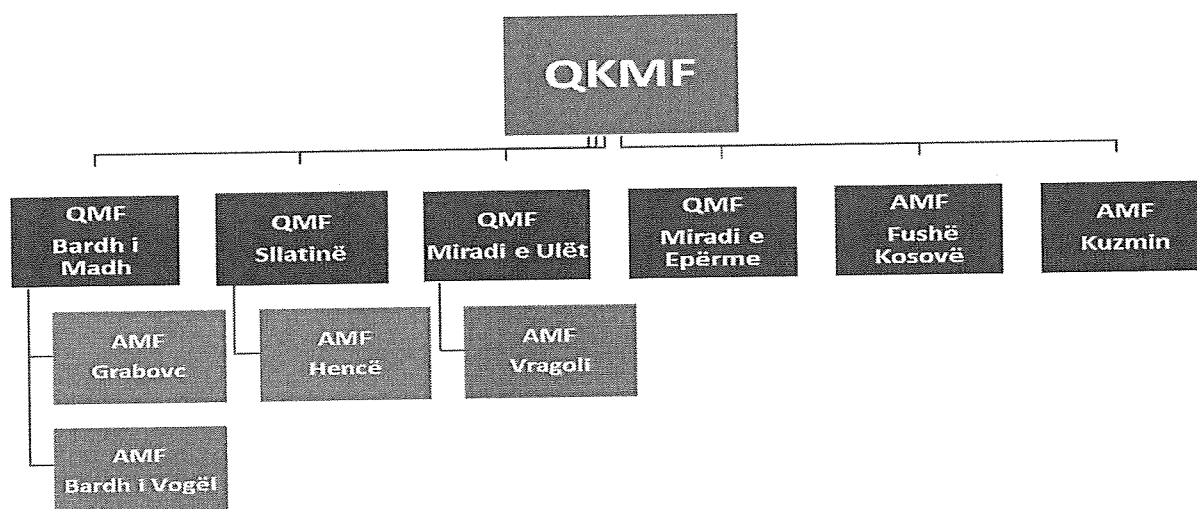

Figura 1: Struktura Kujdesit Parësor Shëndetësor në Komunën e Fushë-Kosovës

Në Komunën e Fushë-Kosovës ekziston një numër i konsiderueshëm i institucioneve shëndetësore private. Ky sektor veprimtarinë e vetë e ushtron në mënyrë të pavarur dhe nuk

ekziston ndonjë marrëveshje bashkëpunimi me institucionet e KPSH të Komunës. Rrjedhimisht nuk ka edhe ndonjë aktivitet të përbashkët po thuaj se në asnjë fushë.

Bazuar në të dhënat e Drejtorisë për Zhvillimit Ekonomik gjegjësisht Zyrës për Regjistrimin e Bizneseve në Komunën e Fushë-Kosovës, 77 institucione shëndetësore të sektorit privat ushtrojnë veprimtari shëndetësore.

Tabela 11: Institucionet shëndetësore private në Komunën e Fushë-Kosovës.

Nr.	Lloji i institucionit	Numri i institucioneve
1	Barnatore	35
2	Ordinanca Stomatologjike	23
3	Ambulanca Specialistike	5
4	Poliklinika spitalore	2
5	Laborator	3
6	Rëntgen	2
7	Qendra Diagnostikues	2
8	Aktivitete spitalore	4
9	Fizioterapi	3
10	Ordinanca speciali stike Gjinekologjike	2
11	Masazher	2
12	Depo shëndetësorë me shumicë dhe pakicë	23
13	Fabrika për prodhimin barnave	1

Administrata publike

Sipas statutit të Komunës së FushëKosovës, organet e komunës janë: Kuvendi i Komunës-organi më i lartë i Komunës dhe Kryetari i Komunës-organi ekzekutiv i Komunës.

Kuvendi i Komunës udhëhiqet nga Kryesuesi i Kuvendit, kuvendi përbëhet nga 27 anëtarë, kurse organi ekzekutiv udhëhiqet nga Kryetari i Komunës, ka dy nënkryetar dhe 14 Drejtor që udhëheqin drejtoratet përkthëse.

Administrata komunale përbëhet nga Zyra e Kryetarit të Komunës, Drejtoratet Komunale, Zyra e personelit dhe Njësia për Auditimin e brendshëm. Drejtoratet komunale janë 14.

Në varësi të Drejtorisë së Shërbimeve Publike dhe Mjedisit është Zyrtari për Manaxhimin e Mbeturinave, i cili merret, ndër të tjera, edhe me çështjet e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave.

Dokumentet relevante komunale:

Planet e dhe dokumentet strategjike të Komunës së Fushë-Kosovës, të përshkruara në vijim, pos tjerash rregullojnë dhe trajtonë aspektet e Menaxhimit të mbeturinave:

- **Rregullorja për Manaxhimin e Mbeturinave në territorin e Komunës** - e cila ka për qëllim që të rregulloj sistemin e ofrimit të shërbimit të mbledhjes së Mbeturinave komunale si dhe aspektet tjera operative dhe financiare.
- **Plani zhvillimor i Komunës së Fushë-Kosovës 2013-2023** - është dokument strategjik për një zhvillim të qëndrueshëm të Komunës së Fushë-Kosovës, përmes shfrytëzimit racional të resurseve, ruajtjen e vlerave natyrore dhe hapsirës, harmonizimin me kërkesat sociale,

ekonomike dhe mjedisore. Plani parasheh trajtimi i mbeturinave përmes aktiviteteve siq janë: pastrimin e deponive ilegale, krijimi dhe funksionalizimi i sistemit publik të menaxhimit të mbeturinave, promovimi i riciklimit të mbeturinave për mbrojtje të mjedisit, njëkohësisht zhvillim ekonomik etj.

- **Harta zonale e komunës së Fushë-Kosovës 2020-2028-** konsiderohet si dokumenti më i rëndësishëm normativ zhvillimor, që përcakton elaboratin e hollësishëm të kufijve të zonave dhe kushteve për çdo zonë në atë mënyrë që të përmbushen qëllimet dhe objektivat e Planit Zhvillimor Komunal. Komuna do të hartoj konceptin detaj të menaxhimit të mbeturinave për zonën urbane dhe ate rurale.
- **Plani Lokal i Veprimit në Mjedis** - parasheh krijimin e infrastrukturës ligjore dhe teknike për menaxhim të mbeturinave; eliminimi i depove të egra; zvogëlimi gradual i sasisë së mbeturinave në burim dhe trajtimi deri te riciklimi përfundimtar i tyre etj.

2 Gjendja ekzistuese e menaxhimit të mbeturinave

2.2 Të dhënat për mbeturina në teritorin e komunës

Gjenerimi dhe kompozicioni i mbeturinave

Komuna e Fushë-Kosovës është një ndër vendet me gjenerimin më të madh të mbeturinave në Kosovë dhe poashtu një vend me fluks të madh të qarkullimit të tyre brenda dhe jashtë. Komuna nuk ka zbatuar analizë të gjenerimit dhe kompozicionit kështuqë të dhënat e gjenerimit bazohen në sasinë e grumbulluar të mbeturinave që deponohen në deponi. Ky lloj kalkulimi nuk përmban sasinë e mbeturinave që grumbullohen ndaras nga sektori informal dhe mbeturinat që hedhen ilegalisht. Nga analizimi dhe përpunimi i të dhënave të raporteve nga komuna dhe operatori për mbledhjen dhe transportin e mbeturinave komunale KRM “Pastrimi” Sh. A. (tutje operatori) është siguruar një bazë solide e të dhënave për të nxjerrë një rezultat të besueshëm të nivelit të gjenerimit të mbeturinave komunale gjatë vitit 2021.

Megjithatë, bazuar në të dhënat e siguruar nga raportet e komunës dhe operatori, prej sasisë totale të mbeturinave të grumbulluara mund të llogaritet një gjenerim mesatar i mbeturinave për banorë në nivel të komunës së Fushë-Kosovës. Kështu nga 17,627 ton mbeturina komunale të grumbulluara në Komunën e Fushë-Kosovës për vitin 2021, si dhe numrin e banorëve të shërbyer që është vlerësuar në 69,448 banorë, rezulton se gjenerimi i mbeturinave komunale për kokë banori në komunën e Fushë Kosovës për vitin 2021 të jetë në 253.81 kg/banor/vit apo 0,70 kg/banor/ditë.

Poashtu nuk dihet me saktësi së cili është kompozicioni i mbeturinave të gjeneruara në mungesë të analizave përkatëse kështuqë rezultatet mund të derivohen në bazë të analizave nga komunat tjera (si psh komuna e Pejës).

Tabela 12: Bilanci i mbeturinave komunale në Komunën e Fushë-Kosovës

Bilanci i mbeturinave komunale							
Kategoria	Mënyra e përcaktimit të sasisë	Mbeturinat e grumbulluara			Mbeturinat e dorëzuara		
		Nga operatorët e grumbullimit	Nga ricikluesit	Nga deponitë ilegale	Mbeturinat e ricikluara	Mbeturinat e tregtuara	Mbeturinat e deponuara
Mbeturina mikse komunale	Peshim	17626.83					17626.83
Total:		17626.83					17626.83

2.3 Shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbeturinave

Operatorët e shërbimit të grumbullimit dhe transportit

Aktualisht shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbeturinave në tërë teritorin e komunës së Fushë-Kosovës ofrohet nga operatori KRM “Pastrimi” Sh.A., njësia në Fushë-Kosovë. Ky operator grumbullon mbeturinat nga ekonomitë familjare, bizneset dhe institucionet në komunë dhe i transporton për deponim në deponinë sanitare rajonale në Mirash.

Operatori i njëjtë kryen edhe shërbimin e grumbullimit të mbeturinave masive dhe të ndërtim rrënimet edhe pse për veprimtarinë e fundit nuk posedon licencë valide.

Tabela 13: Operatorët e mbeturinave nën përgjegjësi komunale

Operatorët e mbeturinave nën përgjegjësi komunale					
	Emri i operatorit (biznesit)	Forma e pronësisë	Kategoria e menaxhuar e mbeturinave	Mbulimi me shërbim %	Statusi i kontraktimit (po/jo)
Operatori 1	KRM "Pastrimi" Sh.A	Publike	Mbeturina komunale	100	Po

Mbulimi me shërbim

Shërbimi bazik që Komuna e ka deleguar te operatori për qytetarët është mbledhja, transporti dhe deponimi i mbeturinave komunale si dhe eliminimi i deponive ilegale. Komuna ka bërë përpjekje që të organizoj edhe shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbeturinave masive dhe të ndërtim rrënimt por me pak sukses për shkak të mungesave infrastrukturore dhe aspekteve organizative ndërmjet tjerash.

Mbulimi me shërbim në komunë është i plotë dmth në shkallën 100%.

Tabela 14: Mbulimi me shërbim në territorin e komunës

Mbulimi me shërbim në territorin e komunës						
Emri i operatorit	Numri i EF ⁵	Numri i EF të shërbyera	Numri i bizneseve aktive	Numri i bizneseve të shërbyera	Numri i institucioneve	Numri i institucioneve të shërbyera
KRM Pastrimi SH.A.	6,580	13, 121	720	540	53	44

Tipologjia e ofrimit të shërbimit:

Tipologjia e ofrimit të shërbimit dhe frekuenca në zonën urbane dhe rurale janë të paraqitura në tabelen 16 më poshtë. Ofrimi i shërbimit për grumbullim të mbeturinave në Komunën e Fushë-Kosovës është e ndarë dy zona: zona urbane qendra, dhe zona rurale. Në qytet mënyra predominante e shërbimit është me kontejnerë të përbashkët ndërsa në zonën periurbane dhe rurale forma e shërbimit është derë më derë. Frekuenca e shërbimit për zonën urbane është 1 – 2 herë në ditë varësisht nga sezona dhe fluksi i gjenerimit të mbeturinave ndërsa në zonën rurale mbeturinat grumbullohen një herë në javë. Sa i përket infrastrukturës ndarëse ajo nuk ekziston në komunë dhe mbeturinat hedhen në kontejnerë/shprta në mënyrë të përzier dhe si të tilla grumbullohen nga operatori.

Tabela 16: Tipologjia dhe frekuenca e ofrimit të shërbimit				
Vendbanimi	EF të shërbyera derë më derë %	Frekuenca e shërbimit	EF të shërbyera me shporta / kontejnerë të përbashkët %	Frekuenca e shërbimit
Zona urbane qendra	25 %	1 në javë	75 %	1-2 herë ditë

⁵ Regjistrimi i popullsisë, ASK-2011

Zona rurale	100%	1 në javë	0	/
-------------	------	-----------	---	---

Asetet e hudhjes, grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale:

Në tabelën në vijim janë listuar të gjitha asetet që janë në përdorim në Komunën e Fushë-Kosovës, në funksion të hudhjes, grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale. Në Fushë Kosovë shumica e mjeteve të hudhjes së mbeturinave janë shportat 120l dhe 240 l si dhe kontejnerët 1.1m3. Gjendja e këtyre pajisjeve të hudhjes është kryesisht e mirë megjithatë nevojiten investime të vazhdueshme në ripërtëritjen e tyre.

Tabela 17: Pajisjet për hudhjen dhe grumbullimin e mbeturinave

Pajisjet për hudhjen dhe grumbullimin e mbeturinave				
Lloji i kontejnerit	Numri	Gjendje të mire %	Gjendje funksionale %	Gjendje jo të mire %
Shporta 120 l	650	90%		10%
Shporta 240 l	7000	85%		15%
Kontejnerë 1.1 m3 metalik	145	50%		50%
Kontejnerë 1.1 m3 plastikë	350	90%		10%

Mjetet për transportin e mbeturinave (kamionët) dhe mjetet tjera të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale, që janë nën menaxhimin e KRM"Pastrimi", janë paraqitura në tabelën 14. Operatori i shërbimit ka në dispozicion një autopark të konsiderueshëm prej 7 kamionëve 2 prej të cilëve nuk janë në gjendje të mirë operative. Disa nga kamionët janë të vjetër më shumë se 10 vite dhe si të tillë kanë defekte më të shpeshta dhe harxhim të karburanteve dhe lirim të gazrave serrë.

Tabela 18: Pajisjet për grumbullim dhe transport të mbeturinave

Pajisjet për grumbullim dhe transport të mbeturinave					
Brendi	Tipi	Kapaciteti ton apo m3	Viti prodhimit	Targat	Gjendja (e mirë /funksionale/e keqe)
Man	Kompaktor	12 ton	2019	01-984-NF	Funksionale
Mercedes	Kompaktor	12 ton	2017	01-816-JD	E keqe
Mercedes	Kompaktor	12 ton		01-316-OF	Funksionale
Isuzu	Kompaktor	4.7 ton	2018	01-317-LT	E mirë
Isuzu	Kompaktor	4.7 ton	2016	01-957-KE	Funksionale
Mitsubishi	Kompaktor	3.7 ton	2010	01-685-BS	E keqe
Mitsubishi	Kompaktor	3.7 ton	2010	01-415-AO	Funksionale
Mercedes	Kompaktor	12 ton		01-684-QI	E mirë
Ford kamionetë	Transportues			01-389-QI	E mirë

2.4 Rishikimi i implementimit të planit

Komuna e Fushë-Kosovës në planin aktual të menaxhimit të mbeturinave 2017-2021, ka pasur disa objektiva kryesorë si: hartimi i kuadrit ligjor për MM, konsolidimi i shrbimit, nxitja e iniciativave për minimizimin e gjenerimit të mbeturinave, rritja e nivelit të arkëtimit, mbledhja e ndarë e mbeturinave në fraksione të caktuara, si dhe eliminimi i deponive ilegale.

Në tabelën në vijim janë pasqyruar më detajisht objektivat e planit, treguesit e suksesit, caqet e planifikuara, realizimin e tyre, si dhe janë dhënë komentet konkrete për secilin objektiv.

Ky rishikim i PKMM aktual, duhet të na shërbej si një mësim dhe si orientim për hartimin e PKMM në vijim, me qëllim që të adresohen qartë rrethanat dhe arsyet që kanë ndikuar në mospërmbushjen e objektivave.

Përpos mbulimit me shërbim treguesit tjerët të objektivave të planit nuk janë realizuar si psh ndarja në burim, riciklimi dhe devijimi i mbeturinave nga deponija.

Arsyet e kësaj mospërmbushje kanë të bëjnë me mungesën e infrastrukturës si dhe zbatimin e dobët të projektve. Poashtu edhe caqet e planit mund të konsiderohen si jorealisht optimiste meqë nuk janë bazuar në kapacitetet reale dhe nuk i kanë adresuar rreziqet e mospërmbushjes

Tabela 19: Pasqyra e realizimit të objektivave të PKMM aktual

Pasqyra e realizimit të objektivave të PKMM aktual						
	Objektiva e MM	Treguesi i performancës	Caku	Realizimi	Favotshëm / pafavorshëm	Koment
1	Grumbullimi i mbeturinave	%	100%	100%	Favorshëm	
2	Ndarja e mbeturinave në burim	%	50%	10%	Pafavorshëm	Mungesa e infrastrukturës
3	Trajtimi i mbeturinave	%	40%	0%	Pafavorshëm	Mungesa e infrastrukturës
4	Deponimi i mbeturinave	%	60%	100%	Pafavorshëm	Mungesa e infrastrukturës
5	Sasia e biodegradueshme e hedhura në mbeturinat komunale	%	40%	100%	Pafavorshëm	
6	Hartimi i databazës	-	1	0	Pafavorshëm	
7	Krijimi i një ekodeponie		1	0	Pafavorshëm	Mungesa e infrastrukturës
8	Krijimi i një kompanie komunale për grumbullimin dhe menaxhimin e mbeturinave		1	0	Pafavorshëm	Pengesat ligjore

2.5 Performanca e shërbimit

Efikasiteti i stafit të ofruesit të shërbimeve:

Cilësia e shërbimit dhe qëndrueshmëria e ofrimit të shërbimit mund të cungohen rëndë nëse shërbimet nuk ofrohen në një mënyrë ekonomike dhe me kosto efektive. Ofrimi i shërbimeve joefikase është një pengesë kryesore zhvillimore e cila duhet të adresohet.

Stafi i angazhuar në ofrimin e shërbimeve përfshin stafin direkt e angazhuar në operime si dhe stafin indirekt dhe administrativ të cilët i mbështesin ofrimin e shërbimit të MM. Numri i stafit total është 61 dhe raporti staf direkt staf administrative është 62% / 38%. Në përgjithësi efikasiteti i stafit të KRM Pastrimi në Komunën e Fushë-Kosovës nuk është i favorshëm sidomos nëse treguesi kalkulohet për konsumatorë të shërbyer që shpalos mbistafim (joefikasitet të theksuar operativ).

Numri i stafit ofrues të shërbimeve në menaxhimin e mbeturinave janë gjithësejt 61. Për vitin 2021, efikasiteti i shërbimit për menaxhimin e mbeturinave komunale në Komunën e Fushë-Kosovës është paraqitur në tabelen 20.

Tabela 20: Efikasiteti i stafit të shërbimeve të MM

Efikasiteti i stafit të shërbimeve të MM	
Kategoria	Numri i stafit
Stafi direkt	
Kryepunëtorë	2
Shoferë	9
Punëtorë	27
Total staf direkt:	38
Staf indirekt dhe administrativ	
Drejtorët e bordit	1
Menaxhmenti i lartë ⁶	1
Zyrtarë të rangut të mesëm	17
Staf teknik	/
Zyrtarë të rangut fillestar	4
Staf tjetër	/
Total staf indirekt dhe administrative:	23
Total staf të MM	61
Mbeturina të grumbulluara, (2021)	17,627 t
Efikasiteti i stafit / ton mbeturina të grumbulluara	3.5

⁶ KE, ZKF, drejtorët e departamenteve, dhe pozita tjera të larta.

EF të shërbyera, (2021)	13,121
Efikasiteti i stafit / EF të shërbyera	4.6

Performanca e aseteve të grumbullimit dhe transportit:

KRM “Pastrimi”, e cila operon në Komunën e Fushë-Kosovës, ka këtë performancë të grumbullimit dhe transportimit të mbeturinave, shih tabelen 21. Konsumi i mesatar i naftës është 3,25 l/ton për mbeturina të grumbulluara. Ky tregues nuk është i keq por ka hapësirë të optimizohet kur kihet parasysh se komuna ka densitet të lartë, mbulim të plotë si dhe deponia nuk është gjithaq larg.

Tabela 21: Performanca e grumbullimit dhe transportit të mbeturinave

Performanca e grumbullimit dhe transportit të mbeturinave	
Kategoria	Performanca
Kamionët në operim	6
Kapaciteti maksimal operues (ton)	65 t
Mbeturinat e Grumbulluara (ton/vit)	17,627 t
Xhiro (xhiro/vit)	3,431
Kilometrazhi (km/vit)	/
Konsumi i naftës (l/vit)	57,344 l
Efikasiteti i Shfrytëzimit %	/
Efikasiteti i shfrytëzimit të kamionëve	100%
Konsumi i naftës l/100km	22 L
Konsumi i naftës l/ton	3.25 l/t

2.6 Performanca financiare e MM

Shpenzimet e shërbimit të MM

Shpenzimet e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave për Komunën e Fushë-Kosovës për vitin 2021 janë të paraqitura në tabelen 22. Struktura e shpenzimeve për ofrimin e shërbimeve shpalos faktin se shumica dërmuese e shpenzimeve shkojnë në paga dhe shpenzime administrative ndërsa amortizimi është shumë i vogël për shkak të aseteve të vjetëruara. Operatori duhet të përmirësoj efikasitetin e operimit për të siguruar fonde shtesë për investime të ripërtëritjes kapitale.

Tabela 22. Shpenzimet e shërbimit të MM

Shpenzimet e shërbimit të MM		
Kategoria e kostove dhe shpenzimeve	Kostot (€/vjet)	Pjesëmarrja %
Shpenzimet e pagave	270,984.11	59 %

Shpenzimet e materialit direkt ⁷	138,102.09	30 %
Shpenzimet indirekte dhe administrative	21,754.23	5 %
Amortizimi	27,600	6 %
Total:	458,440.23	100

Të hyrat dhe arkëtimi i ofrimit të shërbimeve të MM

Faturimin e shërbimit për menaxhimin e mbeturinave në Komunën e Fushë-Kosovës e bënë KRM "Pastrimi" ndërsa arkëtimi bëhet përmes njësisë së inkasantëve dhe formave tjera të pagesës përfshi edhe përmbaruesve privat. Sipas raportit vjetor për menaxhimin e mbeturinave për të hyrat dhe arkëtimin janë të paraqitura në tabelen 19. Amvisëritë janë kategoria më e rëndësishme e të hyrave 81.8 % e pasuar nga bizneset 16% dhe institucionet 13%. Shkalla e arkëtimin është 91.9 % ndërsa për amvisëri ajo është 94.1%. Bizneset janë shkalla më problematike me shkallën 75,3%.

Tabela 23: Të hyrat dhe arkëtimi i ofrimit të shërbimeve të MM

Tabela 19: Të hyrat dhe arkëtimi i ofrimit të shërbimeve të MM				
	Të hyrat		Arkëtimi	
	€	%	€	%
Të hyrat operative				
-Amvisëritë	709,855	81,8%	667,831	94,1%
-Bizneset	139,973	16,1%	105,377	75,3%
-Institucionet	17,468	12,9%	24,772	141,2%
Total:	867,296	100%	797,981	91,9%

2.7 Infrastruktura për ndarje, riciklim dhe deponim të mbeturinave

Qendrat e transferit dhe të riciklimit

Për shkak të afërsisë së deponisë së Mirashit Komuna e Fushë-Kosovës nuk ka infrastrukturë të ndërtuar të Stacionit të Transferit. Kështu që sasia e mbeturinave të grumbulluara nga operatori dërgohen për deponim në deponin rajonale në Mirash.

Deponia

Komuna e Fushë-Kosovës nuk menaxhon me deponi të mbeturinave. E gjithë sasia e mbeturinave komunale që grumbullohen nga operatori në teritorin e komunës drejtëpërdrejtë dërgohen për deponim në deponinë sanitare rajonale në Mirash.

Operatorët tjeerë të mbeturinave

Në komunën e Fushë Kosovës për shkak të pozitës së përshtatshme dhe afërsisë me kryeqytetin operojnë grumbullues të shumtë të mbeturinave, kryesisht: metalit, plastikës-najllonit, letrës-kartonit, me qëllim të shitjes së këtyre materialeve tek operatorët e brendshëm që merren me riciklimin e tyre, apo edhe i eksportojnë jashtë vendit. Operatorët

⁷ Nafta, pagesa e deponisë, mirëmbajtja dhe riparimet e kamionëve dhe kontejnerëve, regjistrimi i kamionëve, etj.

kryesorë të mbeturinave janë: SH.P.K. Plastika, SH.P.K. Reckos, N.Sh.T. "Kanalprofis", SH.P.K. Petroll Company (vajra mbeturinë), "Urban Plastik" SHPK, "Envricon" SH.P.K., "Princi Company" SH.P.K.

2.8 Menaxhimi i kategorive tjera të mbeturinave:

- Menaxhimi i mbeturinave të vëllimshme

Operatori KRM Pastrimi e ofron këtë shërbim me kërkesë të qytetarëve të Fushë-Kosovës dhe i grumbullon, transporton duke ripërdor disa prej tyre që kanë vlerë dhe asgjësuar pjesën tjetër. Porse komuna nuk ka ndonjë lokacion ku qytetarët do ti dorëzonin këto mbeturina në mënyrë të organizuar. Poashtu shumica e qytetarëve nuk janë të informuar sa duhet në lidhje me këtë shërbim që ofrohet gratis nga operatori. Për rrjedhojë në shumicën e rasteve këto mbeturina përfundojnë pranë kontejnerëve apo në deponi ilegale duke krijuar probleme jo të pakta për operatorin e grumbullimit dhe vetë komunën.

- Menaxhimi i mbeturinave nga ndërtim demolimi

Për shkak të aktivitetit të madh të sektorit të ndërtimit Mbeturnat e Ndërtim Demolimit paraqesin një nga gjeneruesit kryesor të mbeturinave. Komuna në këtë drejtim nuk e ka menaxhuar situatën në mënyrën më të mirë meqë ende nuk ka ndonjë lokacion për deponimin dhe trajtimin e këtyre mbeturinave. Për rrjedhojë kemi shfaqje të deponive ilegale. Komuna ballafaqohet me ankesa të qytetarëve dhe nga ana tjetër detyrohet që një pjesë të konsiderueshme të buxhetit ta shpenzoj për eliminimin e tyre pa ndonjë efekt të dukshëm të stabilizimit të gjendjes.

- Menaxhimi i mbeturinave shtazore

Menaxhimi i mbeturinave shtazore është një sfidë në vete për komunën. Megjithëse sipas legjislacionit në fuqi kjo kategori e mbeturinave nuk është përgjegjësi e drejtpërdrejtë e komunave, aktiviteti ndodhë në teritorin e komunës dhe nga keqmenaxhimi i këtyre mbeturinave atakohet mjedisi dhe shëndeti i qytetarëve. Forma aktuale e trajtimit të mbeturinave shtazore është e paorganizuar. Disa thertore dhe po i dorëzojnë mbeturinat shtazore te KRM Pastrimi i cili pastaj po i dërgon deri te deponia në Mirash ku pe bëhen groposja dhe dezinfektimin brenda trupit të deponisë. Pjesa tjetër e këtyre mbeturinave ose po hedhet në kontejnerë publik ilegalisht apo po hudhet në vende të papërshtatshme duke i dhënë hov krijimit të deponive ilegale me mbeturina me potencial të ndotjes së mjedisit dhe rrezikimit të shëndetit publik.

- Menaxhimi i mbeturinave medicinale

Mbeturnat e kudesit shëndetësor (infektive, të mprehta, patplogjike, citostatikët, etj.) që gjenerohen në Komunën e Fushë-Kosovës nga institucionet publike të kujdesit shëndetësor (QKMF dhe AMF) hedhen në kontejnerë të veçantë ndërsa grumbullohen nga operatori i licencuar nga MSH. Një pjesë e këtyre mbeturinave dërgohen për trajtim të mëtutjeshm në sterilizatorin e vendosur në QKUK, kurse pjesa tjetër i nënshtohet procesit të licencimit.

Ndërkaq, për mbeturinat që gjenerohen nga operatorët privat të kujdesit shëndetësor nuk ka ndonjë të dhënë të saktë se si qëndron menaxhimi i tyre. Sipas legjislacionit në fuqi këto

institucione janë të obliguara që të kenë kontratë me operatorë të licencuar për menaxhimin e mbeturinave të kujdesisht shëndetësorë.

- ***Menaxhimi i kategorive tjera të mbeturinave***

Në komunën e Fushë Kosovës operojnë disa operatorë të licencuar që menaxhojnë me kategori tjera të mbeturinave si psh SHPK Petrol Company merret me grumbullimin dhe trajtimin e vajrave mbeturinë, SHPK Reckos bënë grumbullimin dhe trajtimin e pajisjeve eletriike dhe elektronike. Ekzistojnë edhe operatorë tjerë të palicencuar që menaxhojnë me kategori tjera të mbeturinave për të cilët nuk ka kurrfar informacioni. Këta operatorë pavarësisht statusit të licencimit operojnë në mënyrë paralele nga sistemi dhe nuk kanë qasje në sistem. Këta operatorë kryesisht operojnë përmes mbledhësve informal që i grumbullojnë këto mbeturina nga kontejnerët publik apo formave tjera.

3 Objektivat e Menaxhimit të Mbeturinave dhe plani operacional

3.1 Vizioni i planit

Komuna e Fushë-Kosovës, është një komunë e cila promovon menaxhimin e qëndrueshëm të mbeturinave të bazuar në parimet e ekonomisë qarkore me synim mbrojtjen e mjedisit, ruajtjen e resurseve natyrore dhe zhvillimit ekonomik lokal!

Komuna e Fushë Kosovës synon që të ofrojë shërbime të menaxhimit të mbeturinave gjithë qytetarëve të saj. Krahas këtij veprimi komuna synon që të ngrisë kualitetin e shërbimeve duke bashkëpunuar me qytetarët e saj dhe akterët tjerë relevant.

Duke promovuar konceptin 3R dmth zvogëlim, ripërdorim, dhe riciklim Komuna synon që gradualisht të fillojë të ndajë mbeturinat (nga ekonomi familjare, tek shkollat dhe institucionet, dhe biznese), të edukojë qytetarët rreth përfitimeve për ndarje të mbeturinave dhe të krijojë infrastrukturë për zhvillim ekonomik lokal, pra të krijojë mundësi qytetarëve që të krijojnë biznese financiarisht të qëndrueshme në sektor. Përfundimisht, komuna synon që të krijojë një mjedis më të pastër për qytetarët e saj, gjë që do të ndikonte në ngritjen e mirëqenies për qytetarë.

3.2 Objektivat dhe caqet e planit

Objektivat e PKMM-së për Komunën e Fushë-Kosovës janë prezantuar në tabelën në vijim:

Tabela 25: Lista e propozuar e objektivave të planit	
Numri objektivit	Emërtimi
Objektivi 1	Parandalimi dhe minimizimi i gjenerimit të mbeturinave
Objektivi 2	Ripërdorimi dhe riciklimi i mbeturinave
Objektivi 3	Ofrimi i shërbimeve cilësore, efektive dhe efikase të shërbimeve
Objektivi 4	Eliminimi i deponive ilegale
Objektivi 5	Zhvillimi i kuadrit dhe kapaciteteve institucionale për menaxhimin e mbeturinave

3.3 Objektivi 1: Parandalimi dhe reduktimi i krijimit të mbeturinave

Parandalimi dhe reduktimi i gjenerimit të mbeturinave shkon në linjë me hierarkinë e prioriteteve të menaxhimit të mbeturinave të sanksionuar me ligj dhe strategji. Direktiva kornizë e BE-së për menaxhim të mbeturinave kërkon në mënyrë mandatore që planet lokale të vendeve anëtare të përmbajnë objektiva masa dhe aktivitete që promovojnë parandalimin dhe reduktimin e gjenerimit të mbeturinave pasi që këto masa dhe aktivitete janë efektive në terma të kostove implementuese, kanë ndikim pozitiv mjedisorë, i ruajnë resurset natyrore dhe me efekteve tjera pozitive direkte dhe indirekte.

Komuna e Fushë Kosovës është e përkushtuar që të bëjë hapa të vendosur në parandalimin respektivisht reduktimin e gjenerimit të mbeturinave.

Tabela 26: Korniza strategjike e Objektivit 1

Nr.	Aktiviteti / masa	Treguesi	Vlera bazë	Caku				
			2022	2023	2024	2025	2026	2027
1.1	Mbeturina të grumbulluara për kokë banori (kg /pkp /ditë)	Sasia e mbeturinave të grumbulluara nga ofruesi i shërbimeve (kg /pkb/ditë)						
1.2	Riorganizimi i shërbimit për të mundësuar matjen e mbeturinave të grumbulluara	Shërbimi është riorganizuar që të mundësoj matjen në pikën e grumbullimit	-	-	1	-	-	-
1.3	Zbatimi i tarifave volumetrike	Tarifat volumetrike janë miratuar dhe po aplikohen	-	-	-	1	-	-
1.4	Futja e pakos stimuluese	Pako stimuluese është hartuar dhe miratuar	-	-	-	1	-	-
1.5	Shpërndarja e komposterëve individual	Numri i komposterëve individual të shpërndarë për EF dhe biznese „zero waste“	-	50	100	150	200	250
1.6	Zbatimi i fushatës informative parandalimi minimizim gjenerimit mbeturinave për dhe të	Fushata informative po zbatohet	-	1	1	1	1	1

Masat dhe aktivitetet për zbatimin e Objektivit 1

Riorganizimi i shërbimit për të mundësuar zbatimin e tarifave me bazë matjen:

Mënyra e organizimit të tanishëm të shërbimit përveq bizneseve të mëdha dhe institucioneve nuk bazohet në matjen e mbeturinave të gjeneruara për grumbullim. Edhe tek rasti i grumbullimit derë më derë për amvisërit në zonat rezidenciale dhe rurale prap nuk bëhet matja për amvisëri të shërbyer. Kjo mënyrë e shërbimit e pamundëson zbatimin e tarifave në bazë të matjes dhe si e tillë duhet të transformohet. Poashtu ofruesit e shërbimeve nuk e kanë teknikën e as kapacitetin për ta zbatuar volumetrinë.

Për të riorganizuar shërbimin komuna do të bëjë:

- **Planin e riorganizimit të shërbimit** i cili do të mundësoj zbatimin e matjes së mbeturinave në pikën e grumbullimit
- Sigurimi i infrastrukturës për matjen e gjenerimit të mbeturinave të grumbulluara
- Trajnimi i stafit të ofruesit të shërbimeve për të zbatuar skemën PAYT.

Zbatimi i tarifave volumetrike bazuar në matje

Tarifat aktuale janë të përcaktuara në bazë të sasisë së paramenduar të gjenerimit të mbeturinave për amvisëritë dhe bizneset. Problemi me këto tarifa është se nuk e promovojnë reduktimin e gjenerimit të mbeturinave përmes pagesës. Ndërsa disa konsumatorë me gjenerim më të madh përfitojnë nga pagesa më e ulët se kostoja e shërbimit, disa konsumatorë tjerë me gjenerim më të vegjël që përfshihen brenda kategorisë së njëjtë penalizohen.

Për të kaluar në tarifat volumetrike do të zbatohen aktivitetet sa vijon:

- Kalimi i tarifave të shërbimit në bazë të matjes;
- Azhurnimi i softuerit të faturimit që të mundësoj tarifën e bazuar në matje;
- Zbatimi i tarifave PAYT

Nxjerrja e pakos stimuluese për bizneset me „zero ambalazhim“ dhe „zero mbeturina“:

Komuna e Fushë-Kosovës është e interesuar që të zhvilloj ekonomi lokale të bazuar në ekonomi qarkore dhe bazë të qendrueshme. Ideja është që këto biznese të veprojnë në drejtim të minimizimit dhe reduktimit të mbeturinave. Në vendet e BEs dhe më gjerë po hapen dyqane të cilat shesin produktet e tyre pa ambalazhim si dhe restorantet të cilat i kompostojnë mbeturinat e tyre nga ushqimet.

Ideja është që këto dyqane të jenë më konkurente me çmime më të lira të cilat do i bëjnë atraktive për konsumatorët. Poashtu konsumatorët me vetëdije më të lartë mjedisore do tu ofrohej mundësia që të i kryenin furnizimet në këto dyqane.

Komuna e Fushë Kosovës do të luaj rol in e sajë që të i promovoj këto biznese dhe përmes lehtësimeve fiskale të lehtësojnë afarizmin e tyre. Disa nga masat të cilat do ti ndërmerr komuna janë:

- Studimi i mënyrës së futjes së stimujve fiskal dhe kostove dhe përfitimeve
- Futja e stimujve të përshtatshëm fiskal përfshi tarifat preferenciale;
- Analizë e zbatimit të prokurimit të gjelbër për këto subjekte;

Shpërndarja e komposterëve për shtëpi rezidenciale dhe restorante “zero mbeturina”:

Komuna do të shpërndaj falas apo me bashkë-financim komposterë individual për të reduktuar mbeturinat e hudhura në kontejnerët apo shportat që grumbullohen dhe transportohen nga operatori.

Komuna e Fushë-Kosovës planifikon të shpërndaj komposterë sipas këtij orari: 50 (2023); 100 (v. 2024); 150 (v. 2025); 200 (v. 2026) dhe 250 v. (2027).

Rritja e ndërgjegjësimit të konsumatorëve për çështjet e minimizimit dhe reduktimit të gjenerimit të mbeturinave përmes fushatave informuese.

Komuna në mënyrë kontinue do të organizoj fushatë informuese për qytetarët bizneset dhe institucionet mbi rëndësinë e parandalimit dhe reduktimit të gjenerimit të mbeturinave si dhe këshillat për ta arritur këtë objektivë.

3.4 Objektivi 2: Ripërdorimi dhe riciklimi i mbeturinave

Fokusi primar i këtij objektivi ka të bëjë me ripërdorimin dhe riciklimin e mbeturinave komunale si dhe kategorive tjera të mbeturinave nën kompetencë komunale me theks të veçantë në Mbeturinat e Ndertim Demolimit, mbeturinat e vëllimshme dhe mbeturinat komerciale.

Komuna përmes këtij objektivi do ti adresojë edhe menaxhimin e mbeturinave nga kujdesi shëndetësor edhe mbeturinat me prejardhje shtazore nga therrëtoret dhe industria e përpunimit të mishit.

Edhe pse gomat, produktet elektrike dhe elektronike, bateritë etj., nuk janë kompetencë komunale, megjithatë duke iu referuar kuadrit ligjorë dhe praktikave të jashtme, komuna do të organizoj skemën e grumbullimit të organizuar të këtyre mbeturinave në kuadër të skemës së përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit.

Masat e këtij objektivi do të jenë të ndara në dy faza, duke zbatuar në fazën e parë zgjidhje kalimtare që kanë qëllim normalizimin e menaxhimit të kategorive të ndryshme të mbeturinave në masën më optimale të mundshme për të menaxhuar situatën.

Në fazën e dytë komuna do të shfrytëzoj infrastruktura adekuate rajonale (ndërkomunale) të riciklimit që pritet të përfundojë dhe e cila parashihet në strategjinë e mbeturinave 2021 – 2030 dhe planin e veprimit 2021 – 2024.

Tabela në vijim jep kornizën strategjike për objektivin 2 së bashku me disa masa dhe aktivitete të propozuara:

Tabela 27: Korniza strategjike e Objektivit 2								
Nr.	Masat / aktivitet / treguesi i performancës	Treguesi	Vlera bazë	Caku				
			2022	2023	2024	2025	2026	2027
2.1	Studimi i gjenerimit dhe kompozicionit të mbeturinave	Studimi i gjenerimit dhe kompozicionit është zbatuar			1			
2.2	Studim i fizibilitetit të ndarjes së mbeturinave në burim dhe riciklimit dhe modelit të operimit të grumbullimit, transportit dhe riciklimit të mbeturinave komunale	Studimi i fizibilitetit është zbatuar			1			
2.3	Zgjerimi i mbulimit me shërbim të ndarjes së mbeturinave në burim	% EF me shërbim të ndarjes në burim	-	10%	20%	30%	40%	50%
2.4	Riciklimi i mbeturinave të riciklueshme jo-degraduese	% e riciklimit të plastikës, letres, kartonit, qelqit dhe metalit.	0%	5%	10%	20%	30%	40%
2.5	Riciklimi i mbeturinave bio-degraduese	% e riciklimit të mbeturinave ushqimore dhe	0%	5%	10%	20%	30%	40%

		mbeturinave tjera biodegraduese						
2.6	Ndërtimi i oborrit riciklues për të riciklueshmet jodegraduese	Oborri riciklues është ndërtuar				1		
2.7	Zgjerimi i skemës lokale të kompostimit	Skema lokale e kompostimit është zgjeruar			1			
2.8	Kontraktimi i operatorit të licencuar për grumbullimin dhe transportin dhe riciklimin e mbeturinave të riciklueshme jo degraduese	Operatori është kontraktuar				1		
2.9	Kontraktimi i operatorit të licencuar për grumbullimin dhe transportin dhe riciklimin e mbeturinave bio degraduese	Operatori është kontraktuar				1		
2.10	Studimi i fizibilitetit për modelin e operimit të qendrës së grumbullimit dhe ripërdorimit	Studimi i fizibilitetit është zbatuar			1			
2.11	Funksionalizimi i qendrës së grumbullimit dhe ripërdorimit	Qendra e grumbullimit është funksionalizuar dhe futur në operim				1		
2.12	Caktimi i lokacionit të deponisë së Mbeturinave të Ndërtim Demolimit	Lokacioni i deponisë të MND është përcaktuar dhe procedurat administrative janë zbatuar		1				
2.13	Studimi i fizibilitetit për modelin e operimit të grumbullimit, transportimit dhe riciklimit të MND në komune.	Studimi i fizibilitetit është zbatuar			1			
2.14	Rehabilitimi i qendrës së riciklimit të MND	Qendra është rehabilituar				1		
2.15	Kontraktimi i operatorit të licencuar për MND	Operatori është kontraktuar				1		

Analiza e potencialit të gjenerimit, kompozicionit dhe riciklimit të mbeturinave në komunë

Parashikimet demografike në tabelën e mëposhtme janë të bazuara nga të dhënat e ASK-së dhe janë të ndara në zonën urbane dhe rurale.

Tabela 28: Parashikimet demografike të popullatës						
Vendbanimi	Numri i popullatës					
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Qyteti (rritje / zbritje)	Rritje	Rritje	Rritje	Rritje	Rritje	Rritje
Qyteti (banorë)	12 919	13 565	14 243	14 955	15 703	16 488
Zona ruarle (rritje / zbritje)	Rritje	Rritje	Rritje	Rritje	Rritje	Rritje
Zona ruarle (banorë)	21 908	22 127	22 348	22 572	22 798	23 026
Total banorë	34 827	35 692	36 592	37 527	38 501	39 514

Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave dhe kompozicionit të tyre është dhënë në tabelat në vijim i bazuar në studimin e kompozicionit të mbeturinave nga komuna e Pejës, në mungesë të analizave vetanake të komunës.

Tabela 29: Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Gjenerimi për kokë banori ZU (kg/v)	12 919	13 565	14 243	14 955	15 703	16 488
Gjenerimi i mbeturinave ZU (t/v)	254	255	255	256	256	256
Popullata në zonën rurale (kg/v)	3 374	4 083	4 287	4 501	4 727	4 963
Gjenerimi për kokë banori ZR (kg/v)	21 908	22 127	22 348	22 572	22 798	23 026
Gjenerimi i mbeturinave ZR (t/v)	254.52	255.08	255.46	255.77	255.95	256.00
Gjenerimi vjetor i mbeturinave (t/v)	5 722	6 660	6 727	6 794	6 862	6 931
Gjenerimi për kokë banori ZU (kg/v)	9 096	10 743	11 014	11 296	11 589	11 894

Tabela 30: Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave sipas kompozicionit						
	Fraksioni	2023	2024	2025	2026	2027
%	Letër dhe karton	19.19%	19.22%	19.24%	19.26%	19.26%
	Qelq	6.46%	6.47%	6.48%	6.49%	6.49%
	Mbeturina bio-degraduese	34.53%	34.58%	34.62%	34.64%	34.65%
	Tekstil dhe veshjet	5.86%	5.87%	5.88%	5.88%	5.88%
	Pllastika	19.49%	19.52%	19.55%	19.56%	19.56%
	Metal	1.05%	1.05%	1.06%	1.06%	1.06%
	Të tjera	13.63%	13.65%	13.67%	13.68%	13.68%
ton	Letër dhe karton	1 742	2 062	2 117	2 173	2 232

Qelq	587	694	713	732	752
Mbeturina bio-degraduese ⁸	3 134	3 710	3 809	3 911	4 014
Tekstil dhe veshjet	532	630	647	664	681
Pllastika	1 769	2 094	2 150	2 208	2 267
Metal	96	113	116	120	123
Të tjera	1 237	1 464	1 503	1 544	1 585

Në tabelën në vijim janë dhënë caqet preliminare të komunës karshi ripërdorimit / riciklimit të fraksioneve të riciklueshme jodegraduese si letra, plastika, qelqi dhe metali si dhe mbeturinat biodegraduese.

Tabela 31: Caqet e riciklimit					
Fraksioni	2023	2024	2025	2026	2027
Të riciklueshmet jo-degraduese %	5%	10%	20%	30%	40%
Të riciklueshmet jo-degraduese (ton)	210	496	1 019	1 570	2 150
Të riciklueshmet biodegraduese %	5%	10%	20%	30%	40%
Të riciklueshmet biodegraduese (ton)	157	371	762	1 173	1 606

Megjithatë për caqe më të sakta të ripërdorimit dhe riciklimit Komuna e Fushë-Kosovës do të zbatoj studimin e gjenerimit dhe kompozicionit si dhe një studim të fizibilitetit të ndarjes së mbeturinave në burim dhe riciklimit!

Avancimi i sistemit të ndarjes, grumbullimit dhe riciklimit të mbeturinave komunale:

- Zgjerimi i shërbimit të ndarjes së mbeturinave në burim:

Komuna e Fushë Kosovës është e përkushtuar që të bëjë ndarjen në burim të mbeturinave komunale si mënyrë për të zbutur presionin mjedisor nga deponimi eksziv si dhe zhvilluar ekonominë qarkore. Format e ndarjes varen nga faktorë të ndryshëm dhe mundë të marrin forma sa vijon:

- Ndarja në dy fraksione „thatë dhe të lagësht“ me grumbullim derë më derë si dhe me kontejner të përbashkët
- Ndarja në tre fraksione „recikluese jo-biodegraduese, „biodegraduese dhe reziduale“ me grumbullim derë më derë si dhe me kontejner të përbashkët
- Ndarja në mbi tre fraksione „letër – qelq – plastikë - metal, „biodegraduese dhe reziduale“ me grumbullim me kontejnerë të përbashkët

Forma e ndarjes kushtëzohet nga tipi i vendëbanimit (rezidencial dhe banim kolektiv), kapaciteti buxhetorë, infrastrukturës ricikluese, modelit të operimit e të ngjashme.

Megjithatë tipi i ndarjes së mbeturinave do të përcaktohet nga **studimi i fizibilitetit të ndarjes dhe riciklimit** që do ta zhvilloj komuna.

⁸ Mbeturina bio-degraduese nga kuzhinat dhe mensat

Në tabelën në vijim jepen caqet e ndarjes së mbeturinave në burim:

Tabela 32: Orari i ndarjes së mbeturinave në burim						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mbulimi me shërbim (total)	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Mbulimi me ndarje në burim	-	5%	20%	30%	40%	50%

- Zbatimi i skemës së grumbullimit të ndarë, transportit dhe riciklimit të mbeturinave të riciklueshme jo të degradueshme:

Komuna e Fushë-Kosovës do të zbatoj një **studim të fizibilitetit të ndarjes dhe riciklimit si dhe të modelit të operimit të grumbullimit, transportit dhe riciklimit të mbeturinave komunale i cili përfshin si fraksion të ndarë mbeturinat e riciklueshme jo-biodegraduese**⁹. Studimi do të bazohet në analizën e kompozicionit, tregun e të riciklueshmeve dhe sektorin e ricikluesve privat dhe poashtu do të marr parasysh kërkesat ligjore dhe politikat kombëtare të menaxhimit të mbeturinave si dhe praktikat më të mira të fushës.

Sipas strategjisë së mbeturinave 2021 – 2030 parashihet të zbatohet skema e sistemit të kthimit të depozitës për ambalazhet e pijeve tek prodhuesit dhe tregëtarët e pijeve që paraqet një përqindje të konsiderueshme të këtyre mbeturinave. Poashtu strategjia e mbeturinave parasheh ndërtimin e qendrës rajonale të riciklimit ku do të dërgohen këto mbeturina.

Megjithatë deri sa të zbatohet skema e kthimit të depozitës dhe funksionalizohet qendra e riciklimit komuna do të ndërtoj një oborr riciklues për sortimin e mbeturinave dhe kompresimin e tyre në ballo për ti tregtuar te ricikluesit final. Ky oborr mundet të financohet nga komuna apo nga kapitali privat. Komuna syno të bëjë partneritet me operatorin ekzistues publik apo ndonjë riciklues privat për të operuar me oborrin riciklues.

Pra komuna sa i përket mbeturinave të riciklueshme jobiodegraduese do të zbatoj:

- studimin e fizibilitetit
- ndërtimi i qendrës së riciklimit
- zhvillimi i partneritet me operatorin ekzistues apo ricikluesit privat për operimin e kësaj qendre
- Kontraktimin e operatorit

Zbatimi i skemës së grumbullimit të ndarë, transportit dhe riciklimit të mbeturinave komunale biodegraduese:

Ngjashëm si me mbeturinat e riciklueshme jo të degradueshme, komuna do të zbatoj një **studim të fizibilitetit të ndarjes dhe riciklimit si dhe të modelit të operimit të grumbullimit, transportit dhe riciklimit të mbeturinave komunale i cili përfshin si fraksion të ndarë mbeturinat biodegraduese**. Mbeturinat që do të përfshihen në këtë fraksion do të jenë

⁹ Letra, plastika, metali, tekstili ,etj.

mbeturinat nga ushqimet, vajrat e përdorura ushqimore, dhe mbeturinat nga parqet, tregjet e gjelbërta dhe hapësirat publike.

Sipas strategjisë së mbeturinave secili rajon do të ketë një qendër të kompostimit të centralizuar ku do të dërgohen **mbeturinat biodegraduese ushqimore**. Megjithatë derisa të funksionalizohet kjo qendër komuna synon të ndërtoj një skemë lokale të kompostimit ku do të ricikloheshin mbeturinat biodegraduese të komunës duke filluar me mbeturinat nga parqet, hapësirat publike dhe tregjet dhe duke shtuar sistemit edhe mbeturinat tjera. Ndërtimi i kësaj qendre mundet të financohet nga komuna apo nga kapitali privat. Komuna synon të bëjë partneritet me operatorin ekzistues publik apo ndonjë riciklues privat për të operuar me këtë qendër.

Sa i përket **vajrave të përdorura ushqimore** komuna do të u kërkoj objekteve gastronomike që i prodhojnë këto vajëra me shumicë të lidhin kontrata valide me operatorët të licencuar të vajërave ushqimore nga MMPHI të cilët do të bëjnë grumbullimin e organizuar të këtyre vajrave. Komuna do të organizoj mbikëqyrjen dhe inspektimin e mbarëvajtjes së kësaj skeme të organizimit dhe do të shqiptoj dënime në rast të shkeljeve.

Pra komuna sa i përket mbeturinave biodegraduese do të zbatoj:

- Studimin e zbatimit të modelit të operimit të grumbullimit, transportit dhe deponimit të mbeturinave komunale biodegraduese
- Ndërtimin e skemës lokale të kompostimit në partneritet me ricikluesit privat
- Kontraktimin e operatorit publike apo privat për operimin me qendrën kompostuese
- Inspektimin e lokaleve gastronomike sa i përket zbatimit të kontratës për vajra mbeturinë
- Bashkimin me skemën rajonale të menaxhimit të mbeturinave biodegraduese

Menaxhimi i qendrueshëm i mbeturinave të vëllimshme dhe komerciale:

- Hapja e qendrës së pranimi dhe ripërdorimit:

Komuna e Fushë-Kosovës planifikon të hap **qendrën e pranimi dhe ripërdorimit të mbeturinave të vëllimshme dhe komerciale**. Për hapjen e kësaj qendre komuna do të do ta caktoj lokacionin e përshtatshëm për këtë qëllim.

Në këtë objekt qytetarët do të mund të dërgojnë artikujt e panevojshëm të tyre me sa vijon:

- Mobilje dhe orendi
- Tekstil dhe veshëmbathje
- Pajisje shtëpiake dhe mbeturina tjera të vëllimshme

Përpos këtyre artikujve të panevojshëm qytetarët mund të dorëzojnë edhe gomat, bateritë, vajrat mbeturinë dhe mbeturina tjera.

Komuna do të zbatoj një **studimi të fizibilitetit të modelit të operimit** të qendrës përmes së cilit do të analizohet dhe do të vendoset se a do ta menaxhoj vetë këtë qendër komuna apo ta angazhoj një operator privat.

Menaxhimi i qendrueshëm i mbeturinave nga ndërtimi dhe demolimi:

Ligji e mban përgjegjëse komuna për menaxhimin e MND përfshi vendosjen e sistemit të menaxhimit. Komuna sipas ligjit: e cakton lokacionin e deponisë; e kontraktin shërbimin me operator të licencuar; i cakton tarifat e shërbimit. Ndërtuesit (gjeneruesit) e MND kanë të drejtë që ti ndajnë dhe riciklojnë mbeturinat e tyre në kantierin e punimit si dhe ti transportojnë mbeturinat deri te destinacioni i autorizuar (qendra).

Komuna në lidhje me MND do të organizoj shërbimin në dy faza. Në fazën e parë do të ndërtoj qendrën lokale të pranimit dhe riciklimit të MND ndërsa në fazën e dytë kur të funksionalizohet qendra rajonale do ti bashkoheet skemës.

Komuna ende nuk e ka caktuar lokacionin e deponisë por do ta bëjë këtë gjë gjatë vitit të parë të planit. Komuna do të zbatoj fizibilitetin për grumbullimin, transportin dhe rikuperimin e MND si dhe të operimit të qendrës. Ky studim do të bëjë edhe dizajnin e ndërtimit të qendrës. Poashtu tarifat do të caktohen në nivel të komunave të cilat do të shërbehen nga kjo qendër e grumbullimit dhe riciklimit të MND.

Komuna do të shqyrtojë bazën ligjore në mënyrë që të instaloj një sistem i cili në kuadër të lejes ndërtimore do të kërkoj që ndërtuesi të ketë edhe një plan të menaxhimit të mbeturinave ku parashihet sasia e mbeturinave që do të deponohen dhe lokacioni ku do të dërgohen ato. Poashtu inspeksioni do të mbikëqyrë zbatimin e këtij plani dhe të parandaloj hudhje e këtyre mbeturinave në vende të papërshtatshme.

Në momentin e funksionalizimit të qendres rajonale komuna do ti dërgoj mbeturinat tek kjo qendër.

Pra sa i përket mbeturinave të ndërtim demolimit do të zbatohet:

- Studimi i fizibilitetit
- Ndërtimi i qendrës së riciklimit
- Caktimin e tarifave të shërbimit të MND
- Zhvillimi e partneritet me operatorin publika po ricikluesit privat për operimin e kësaj qendre
- Kontraktimin e operatorit.

Menaxhimi i qendrueshëm i mbeturinave nga kujdesi shëndetësor:

Komuna, respektivisht Drejtorati për Shëndetësi, por edhe Drejtorati i Inspeksionit, do të monitoroj menaxhimin e mbeturinave spitalore sipas legjislacionit në fuqi.

Inpektori komunal i mjedisit do të bëjë mbikqyrje inspektive mbi menaxhimin e mbeturinave edhe atyre medicinale në këtë rast, bazuar në Nenin 62, 63, 65, dhe 66 të Ligjit për Mbeturina.

Komuna - Drejtoria përgjegjëse për shëndetësi do të siguroj dhe vendos kontejnerë për hedhjen e barnave të papërdorura dhe me afat të skaduar direkt nga qytetarët.

Prodhuesit e mbeturinave medicinale publik dhe privat gjatë aktivitetit të tyre të kujdesit shëndetësorë, do të hudhin mbeturinat e tyre në mënyrë të klasifikuar mbeturinat sipas llojeve në kontejnerë, enë apo thasë përkatës të siguruar nga vetë ata, deri sa të grumbullohen nga operatori i licencuar që i përpunon dhe i menaxhon ato. Inspeksioni komunal në bashkëpunim me drejtorinë e shëndetësisë do të siguroj zbatimin e këtij obligimi ligjor.

Operatoret publik dhe privat si prodhues të mëdhenj të mbeturinave medicinale të rrezikshme do të hartojnë planin për menaxhimin e mbeturinave medicinale dhe ekzistenca e këtij plani dhe zbatimi i tij do të kontrollohen nga inspeksioni komunal në bashkëpunim me drejtoratin e shëndetësisë.

Nëse institucionet shëndetësore nuk i trajtojnë vet mbeturinat spitalore që i krijojnë, atëherë duhet të kenë kontratë me operatorët e licencuar për trajtimin e këtyre mbeturinave. Inspeksioni komunal në bashkëpunim me drejtorinë e shëndetësisë do të kontrollojë nëse këto kontrata janë të lidhura dhe po zbatohen.

Menaxhimi i qendrueshëm i mbeturinave shtazore nga thertoret:

Sipas strategjisë së mbeturinave, mbeturinat shtazore nga thertoret do të dërgohen tek qendra e procesimit të ketyrë mbeturinave në zonën industriale në Drenas të ndërtuar nga BE. Megjithatë kjo qendër ende nuk po funksionalizohet që po na e pamundëson organizimin e kësaj skeme.

Për të menaxhuar situatën dhe shmangur hudhjen e papërshtatshme të këtyre mbeturinave, komuna e Prishtinës do të organizoj këtë shërbim për fazën tranzitore deri në funksionalizim të qendrës duke i dërguar këto mbeturina nga operatori i grumbullimit të mbeturinave për të bërë propozjen e tyre dhe dezinfektimin dhe njëkohësisht të shikoj mundësin e angazhimit të operatorëve privat të licencuar nga AVUK që të bëjnë grumbullimin e organizuar të këtyre mbeturinave tek impiantet për trajtimin e tyre.

Mishtoret, thertoret dhe industritë përpunuese të mishit duhet të sigurojnë kontejnerë hermetik të ndarë ku do të hudhin mbeturinat shtazore deri në momentin e grumbullimit dhe të kenë kontrata valide me operatorin të cilat do të inspektohen nga komuna në mënyrë periodike.

Komuna në bashkëpunim me AVUK do të përcaktoj tarifat e shërbimit për grumbullimin dhe transportin e këtyre mbeturinave.

Aktivitet vetëdijësuese për ripërdorim dhe riciklim të mbeturinave:

Komuna do të organizoj fushata informative të komunikimit me publikun sa i përket ndarjes, ripërdorimit dhe riciklimit të mbeturinave komunale, dhe kategorive tjera.

Informimi do të sqaroj se si duhet të hudhen mbeturinat në kontejnerë / shporta të ndara, për dërgimin e mbeturinave në qendrën e grumbullimit dhe ripërdorimit, dhe të ngashme. Fushata do të organizohet dhe do të targetoj institucionet shkollore për të ngritur nivelin e edukimit mjedisorë.

3.5 Objektivi 3: Ofrimi i shërbimeve cilësore, efikase dhe të qëndrueshme

Objektivi 3 ka të bëjë me komponentën e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale dhe kategorive tjera të mbeturinave nën kompetencë komunale. Ky objektivi synon përmirësimin e cilësisë së shërbimeve me theks të aspekteve të qëndrueshmërisë financiare dhe të kostos.

Tabela 33: Korniza strategjike e objektivit 3

Nr.	Aktiviteti / masa	Treguesi	Vlera bazë	Caku				
			2022	2023	2024	2025	2026	2027
3.1	Mbulimi me shërbim të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale	% e popullatës së shërbyer me shërbim të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale	100%	100%	100%	100%	100%	100%
3.2	Revidimi i planit operativ për shërbim të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale është hartuar dhe miratuar	Plani operativ është reviduar dhe miratuar	1	1				
3.3	Digjitalizimi i sistemit të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave	Digjitalizimi i sistemit të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave është zbatuar	-	-	1	-	-	-
3.4	Marrja përsipër e faturimit dhe arkëtimit nga komuna për shërbimin e grumbullimit të mbeturinave	Komuna ka marrë përsipër faturimin dhe arkëtimin	-	-	1	-	-	-
3.5	Numri i ankesave të qytetarëve në shërbim të mbeturinave	Numri i ankesave të qytetarëve në shërbim të mbeturinave						

Në vijim jepen masat dhe aktivitetet kyçe të objektivit 3:

Zgjerimi i mbulimit me shërbim të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave

Komuna e Fushë Kosovës e ka arritur mbulimin 100 % të territorit të sajë. Megjithatë Fushë-Kosova është një qendër që po rritet vazhdimisht dhe kjo kërkon që shërbimi të ofrohet edhe për lagjet e reja që po ndërtohen dhe po i shtohen qytetit. Pra komuna duhet të siguroj infrastrukturën përkatëse për hudhjen, grumbullimin dhe transportimin e mbeturinave.

Komuna e Fushë Kosovës në fazën e planit do të transformoj formën e hudhjes dhe grumbullimit duke bërë ndarjen e mbeturinave në burim.

Tabela 34: Qëndrueshmëria e mbulimit me shërbim						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mbulimi me shërbim	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Përmirësimi i cilësisë së ofrimit të shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave

Përmirësimi i cilësisë së ofrimit të shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale:

Komuna do të **revidoj planin ekzistues operativ** për riorganizimin e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave i cili do të rezultoj në përmirësimin e cilësisë së shërbimit përmes:

- Optimizimit të pikave të grumbullimit dhe frekuencës së ofrimit të shërbimit;
- Sigurimin e infrastrukturës adekuate për grumbullim dhe transport të mbeturinave komunale

Plani ekzistues operativ ka qenë i bazuar në grumbullimin dhe transportin e mbeturinave komunale mikse në deponi. Plani i ri operativ do të parasheh organizimin e shërbimit duke përfshi ndarjen e mbeturinave në burim sipas dinamikës së zgjerimit si dhe dërgimit të tyre në qendrat ricikluese përkatëse.

Komuna do të **digjitalizoj sistemin e grumbullimit dhe transportit të mbeturinave** i cili do të përmirësoj cilësinë dhe efikasitetin e shërbimit. Ky sistem do të ofroj informacionet për lëvizjet e kamionëve, informatat mbi lokacionin e kontejnerëve, nivelin e mbushjes dhe informatave tjera relevante si dhe i njëjti do të integrohet me databazën e kujdesit të konsumatorëve.

Komuna do të ndërmerr **kampanjë informative** për ti informuar qytetarët për mënyrën e re të grumbullimit të mbeturinave përfshi mënyrën e hudhjes së mbeturinave, frekuencën e shërbimit e të ngjashme.

Përmirësimi i efikasitetit operativ dhe të koston

Komuna ka përcaktuar si objektiv përmirësimin e efikasitetit operativ dhe të koston në funksion të përmirësimit të qëndrueshmëris financiare. Shtyllat kryesore të këtij plani janë optimizimi i efikasitetit të stafit dhe harxhimit të naftës.

Përmirësimi i efikasitetit të stafit

Komuna do të zbatoj aktivitetet sa vijon për ta përmirësuar efikasitetin e stafit të ofruesve publik të shërbimeve:

- Kontrollin (ngrirjen) e regrutimit të stafit të ri administrativ dhe trajnimit të stafit ekzistues
- Zgjerimin e zonës së shërbimeve
- Diversifikimin dhe zgjerimin e shërbimeve
- Zhvillimi dhe monitorimi i treguesit të performancës së efikasitetit të stafit

Zyrtarët e MM dhe personat tjerë të përfshirë në planifikim, monitorim dhe mbikëqyrje të menaxhimit të mbeturinave duhet të mbajnë një kontroll strikt të numrit të stafit sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 35: Efikasiteti i stafit						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stafi direkt	38	-	-	-	-	-
Stafi indirekt dhe administrativ	23	-	-	-	-	-
Amvisëritë (EF) e shërbyera	13,121	-	-	-	-	-
Efikasiteti i stafit për konsumatorë të shërbyer	4.6	-	-	-	-	-

Përmirësimi i efikasitetit kostos së grumbullimit dhe të harxhimit të naftës

Harxhimi i naftës është njëri ndër zërat më të lartë të kostove rrjedhëse të operatorëve të shërbimit rreth 15% të kostove rrjedhëse në nivel të sektorit dhe kjo i atribuohet në masë të konsiderueshme joefikasitetit operativ por edhe keqmenaxhimit.

Masat / aktivitetet e propozuara përfshijnë:

- **Hartimi i planit të ri operativ** (riorganizmin e zonës dhe optimizimin e marshutave dhe frekuencës së grumbullimit)
- Zëvendësimi i kamionëve të vjetër me kamionë të rinj apo funksional (second-hand)
- Përforsimin e kontrollit të brendshëm
- Zhvillimi dhe monitorimi i treguesit të performancës së harxhimit të naftës
- Zhvillimi dhe monitorimi i treguesit të performancës së kostos njësi të grumbullimit dhe transportit

Përmirësim i performancës financiare të ofrimit të shërbimit

Komuna ka përcaktuar si objektiv përmirësimin e qendrueshmëris financiare të ofrimit të shërbimeve. Masat kryesore të përmirësimit të qendrueshmëris financiare janë:

- Kalimi i tarifave për grumbullimin dhe transportin e mbeturinave mbi principet e mbulimit të kostos
- Marrja përsipër e faturimit dhe arkëtimit nga Komuna

3.6 Objektivi 4: Eliminimi i deponive ilegale

Ky objektiv i referohet gjendjes aktuale në teren, ku për çdo vit evidentohet një numër i caktuar i vend hudhjeve ilegale të mbeturinave. Me qëllim të sanimit të gjendjes, komuna do të angazhohet që për çdo vitë të organizoj pastrimin e këtyre lokacioneve të ndotura me mbeturina dhe vendosjen e shenjave informuese dhe ndërgjegjësuere për mos hudhjen e mbeturinave.

Tabela 36: Korniza strategjike e objektivit 4								
Nr.	Aktiviteti / masa	Treguesi	Vlera bazë	Caku				
			2022	2023	2024	2025	2026	2027
4.1	Pastrimi i vend hudhjeve ilegale të mbeturinave	Pastrimi është realizuar	-	x	x	x	x	x
4.2	Fushatë informuese	Deponite ilegale reduktohen vazhdimisht	-	x	x	x	x	x
4.3	Inspektim dhe monitorim	Shqiptimi i gjobave	-	x	x	x	x	x

3.7 Objektivi 5: Zhvillimi i kuadrit dhe kapaciteteve institucionale për MM

Tabela 37: Korniza strategjike e objektivit 5

Nr.	Aktiviteti / Masa	Treguesi	Vlera bazë	Caku					
			2022	2023	2024	2025	2026	2027	
5.1	Revidimi i RrK të MM	RrK e MM është reviduar	-	1	-	-	-	-	-
5.2	Emërimi i zyrtarit	Zyrtari i MM është emëruar	1	-	-	-	-	-	-
5.3	Rishikimi i procesit tariforë	Tarifat e reja janë kalkuluar dhe miratuar	-	1	-	-	-	-	-
5.4	Kontraktimi i operatorit për grumbullim dhe transport të mbeturinave komunale	Operatori i licencuar është kontraktuar	1	1	-	-	-	-	-
5.4	Programi i trajnimit dhe mbështetjes së proceseve për komunën dhe operatorët po zbatohet	Programi zbatohet	-	1	1	1	1	1	1

Emërimi i zyrtarit komunal për MM

Komuna e ka zbatuar këtë obligim në vitin 2020 me emërimin e zyrtarit komunal të MM.

Kalimi i procesit tariforë

Komuna e ka kaluar procesin tariforë në vitin 2019 dhe planifikon që ti nënshtrohet të njëjtit gjatë vitit 2023 për të reflektuar ndryshimin e kostove dhe parametrave tjerë relevant.

Kontraktimi i operatorëve

Komuna e Fushë Kosovës ka marrëveshje të shërbimit me KRM Pastrimi sa i përket grumbullimit dhe transportimit të mbeturinave komunale. Megjithatë komuna duhet që të rishikoj këtë marrëveshje dhe të hyjë në kontratë të shërbimit duke i përcaktuar rolet dhe përgjegjësitë e dyanshme, treguesit e performancës dhe caqet si dhe aspekteve tjera. Kjo marrëveshje mundet të zgjerohet edhe për mbeturina të vëllimshme si dhe për ndarje dhe riciklim të mbeturinave.

Komuna duhet të hyjë në kontratë me operatorin edhe për mbeturinat e ndërtim demolimit siq parashihet me ligjin e mbeturinave.

Zbatimi i programit të trajnimit dhe mbështetjes së proceseve për Komunën dhe operatorët

Ky program do të dizajnohet që të i ngris kapacitetet në zbatimin e proceseve si revidimi dhe zbatimi i PKMM, amendimi i RrK të MM, kalimin e procesit tariforë, draftimin dhe monitorimin

e kontratave të shërbimit dhe partneriteti publiko privat, zbatimin e skemës së përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit dhe skemës së kthimit të depozitës, ekonominë qarkore, riciklimin e mbeturinave e të ngjashme.

4 Plani i MM në kushte emergjente

Komunat duhet të bëjnë planifikimin e MM në kushte emergjente sipas kërkesave të Ligjit nr. 04/l-027 për mbrojtje nga fatkeqësitë natyrore dhe fatkeqësitë tjera, planit kombëtar të reagimit emergjent të Agjencisë për menaxhimin emergjent dhe ndonjë dokumenti tjetër relevant.

Fatkeqësitë sipas ligjit konsiderohen ngjarjet të shkaktuara nga forcat madhore të natyrës apo forcat tjera të pakontrolluara, të cilat rrezikojnë jetën e njerëzve, kafshëve dhe pronave. Në fatkeqësi përfshihen: tërmetet, vërshimet, rrëshqitjet e dheut, zjarret, shpërthim i sëmundjeve infektive aksidentet që përfshijnë trafikun rrugor, hekurudhor dhe ajror, zjarret, aksidentet ekologjike dhe industriale, lufta dhe gjendja emergjente, etj.

Ngjarja e fundit që ka kualifikuar për emergjencë apo fatkeqësi ka qenë pandemia Covid 19 dhe e cila na ka ofruar disa përvoja të dobishme.

Andaj, komuna do ta **mendoj planin komunal të reagimit emergjent duke shtuar kaptinën për menaxhimin e shërbimit të mbeturinave në kushte emergjente!**

5 Plani financiar, i veprimit dhe i monitorimit

Në tabelën në vijim janë paraqitur projektet kapitale që do mbështesin realizimin e objektivave të planit të financuar përmes buxhetit të komunës, bashkëfinancimit me komunat tjera apo me qeverinë si dhe projektet e financuara nga burimet e jashtme si qeveria, donatorët, apo sektori privat.

Tabela 38: Plani financiar, veprimi dhe monitorimi - Objektiv 1 „Parandalimi dhe reduktimi“									
Masat dhe aktivitetet	Njësi përgjegjëse	Afati i implementimit dhe buxheti					2023 - 2027	Burimi i financimit	
		2023	2024	2025	2026	2027			
Riorganizimi i shërbimit			20,000	75,000 €			95,000 €		
Plani i riorganizimit të shërbimit	DSHP		20,000				20,000 €	Komuna	
Sigurimi i infrastrukturës matëse	DSHP			75,000			75,000 €	Donacion	
Zbatimi i tarifave volumetrike				20,000 €			20,000 €	Kompania, Komuna, Donatorët	
Kalimi i tarifave PAYT (procesi)	DSHP			5,000 €			5,000 €	Komuna	
Azhurnimi i softuerit të faturimit	DSHP			15,000 €			15,000 €	Komuna	
Zbatimi i tarifave PAYT	KRM			x				KRM	
Nxjerrja e pakos stimuluese për bizneset				5,000 €			5,000 €	Komuna, Donatorët	
Studimi i mënyrës së futjes së stimujve fiskal	DSHP			5,000 €			5,000 €	Komuna	
Pakoja e lehtësimeve fiskale	DSHP			x				Komuna	
Shpërndarja e komposterëve për EF dhe restorante	DSHP	6,000 €	6,000 €	6,000 €	6,000 €	12,000 €	36,000 €	50% Komuna; 50% Donacion	
Rritja e ndërgjegjësimit për çështjet e minimizimit		1,000 €	1,000 €	1,000 €	1,000 €	1,000 €	5,000 €	Komuna	
Fushata e vetëdijësimit	DSHP	1,000 €	1,000 €	1,000 €	1,000 €	1,000 €	5,000 €	Komuna	
Total objektiva 1 - Parandalimi dhe reduktimi i krimit të mbeturinave		7,000 €	27,000 €	107,000 €	7,000 €	13,000 €	161,000 €		

Tabela 39: Plani financiar, veprimet dhe monitorimi - Objektiv 2 „Ripërdorimi dhe riciklimi“									
Masat dhe aktivitetet	Njësi përgjegjëse	Afati i implementimit dhe buxheti					2023 - 2027		
		2023	2024	2025	2026	2027	Burimi i financimit		
Studimi i gjenerimit dhe kompozicionit të mbeturinave	DSHP	- €	15,000 €	- €	- €	- €	Komuna		
Ripërdorimi dhe riciklimi i mbeturinave komunale		7,000 €	52,000 €	217,000 €	47,000 €	17,000 €	Qeveria, Komuna, Kompania dhe Donator		
Studim i fizibilitetit të ndarjes dhe operimit	DSHP	€	40,000	€	€	€	Komuna		
Zgjerimi i mbulimit të ndarjes në burim	DSHP	5,000 €	10,000 €	15,000 €	15,000 €	15,000 €	Komuna / donatori		
Ndërtimi i oborrit riciklues	DSHP	€	€	100,000 €	€	€	Komuna / donatori		
Ndërtimi i skemës lokale të kompostimit	DSHP	€	€	100,000 €	€	€	Komuna / donatori		
Kontraktimi i operatorit të riciklueshmeve	DSHP	€	€	€	15,000 €	€	Komuna		
Kontraktimi i operatorit të biodegradueseve	DSHP	€	€	€	15,000 €	€	Komuna		
Inspektimi i lokaleve gastronomike për vajëra	DSHP	2,000 €	2,000 €	2,000 €	2,000 €	2,000 €	Komuna		
Bashkimi i skemës ndërkomunal të kompostimit	DSHP	€	€	€	€	x	Komuna		
Menaxhimi i mbeturinave të vëllimshme dhe komerciale		40,000 €	100,000 €	- 10,000€	- €	- €	Qeveria, Komuna, Kompania dhe Donator		
Studimi i fizibilitetit	DSHP	40,000 €		€	€	€	Komuna		
Ndërtimi i qendrës së pranimit / ripërdorimit ¹⁰	DSHP	€	100,000 €	€	€	€	Komuna / Donatori		
Funksionalizimi i qendrës	DSHP	€	€	X	€	€	Komuna		
Kontraktimi i operatorit	DSHP	€	€	10,000 €	€	€	Komuna		

¹⁰ për komunën e Fushë Kosovës, parashikohet ndërtimi i dy pikave grumbulluese dhe i një qendre të ripërdorimit. Buxheti përfshinë infrastrukturën përcjellëse të qendrës: rrethojën, kamerat, bazamentin, kontejnerët, peshorën etj.

Menaxhimi i mbeturinave nga ndërtim demolimi		3,500 €	93,500 €	203,500 €	3,500 €	3,500 €	307,500 €	Qeveria, Komuna, Kompania dhe Donator
Caktimi i lokacionit	DSHP	€	€	€	€	€	€	Komuna
Kontraktimi i operatorit	DSHP	€	10,000 €	€	€	€	10,000 €	Komuna
Caktimi i tarifave	DSHP	€	10,000 €	€	€	€	10,000 €	Komuna
Studimi i fizibilitetit		€	70,000 €	€	€	€	70,000 €	Komuna, Donatori
Ndërtimi i qendrës së MND ¹¹	DSHP	€	€	200,000 €	€	€	200,000 €	Komuna / donatori
Inspektimi i zbatimit		3,500 €	3,500 €	3,500 €	3,500 €	3,500 €	17,500 €	Komuna
Bashkimi i skemës ndërkomunale të menaxhimit MND	DSHP					x		Komuna
Menaxhimi i mbeturinave shtazore		2,000 €	2,000 €	2,000 €	2,000 €	2,000 €	10,000 €	Qeveria, Komuna, Kompania dhe Donator
Lehtësimi i kontraktimit të operatorit privat		x	x					
Inspektimi i zbatimit		2,000 €	2,000 €	2,000 €	2,000 €	2,000 €	10,000 €	Komuna
Menaxhimi i mbeturinave medicinale		2,000 €	2,000 €	2,000 €	2,000 €	2,000 €	10,000 €	Qeveria, Komuna, Kompania dhe Donator
Inspektimi i zbatimit		2,000 €	2,000 €	2,000 €	2,000 €	2,000 €	10,000 €	Qeveria ,komua
Fushatat e vetëdijësimit		1,000 €	1,000 €	1,000 €	1,000 €	1,000 €	5,000 €	Komuna
Total objektiva 2 – Ricklimi dhe ripërdorimi		55,500 €	265,500 €	425,500 €	45,500 €	25,500 €	817,500 €	

Tabela 40: Plan i financiar, veprimet dhe monitorimit - Objektivi 3 „Ofrimi i shërbimeve cilësore, efikase dhe të qëndrueshme“

Masat dhe aktivitetet	Njësi përgjegjëse	Afati i implementimit dhe buxheti					2023 - 2027	Burimi i financimit
		2023	2024	2025	2026	2027		
Përmirësimi i cilësive së shërbimit		356,500 €	446,500 €	373,000 €	348,000 €	353,000 €	1,877,000 €	
Përditësimi i planit operativ	DSHP/KRM	35,000 €					35,000 €	Komuna
Digitalizimi i sistemit të grumbullimit	DSHP/KRM		100,000 €	20,000 €	20,000 €	20,000 €	160,000 €	Komuna
Furnizimi me shporta 120 l	DSHP/KRM	5,000 €	10,000 €	10,000 €	10,000 €	15,000 €	50,000 €	Komuna/KRM/Donatori
Furnizimi me shporta 240 l	DSHP/KRM	1,500 €	1,500 €	3,000 €	3,000 €	3,000 €	12,000 €	Komuna/KRM/Donatori

¹¹ Fizibiliteti, rrethoja , makineria dhe pajisjet e nevojshme për menaxhimin e qendrës.

Furnizimi me kontejnerë 1.1 m3	DSHP/KRM	15,000 €	15,000 €	20,000 €	20,000 €	20,000 €	20,000 €	90,000 €	Komuna/KRM/Donatori
Furnizimi me kamionë	DSHP/KRM	300,000 €	300,000 €	300,000 €	300,000 €	300,000 €	300,000 €	1,500,000 €	Komuna/KRM/Donatori
Furnizim me traktorë	DSHP/KRM		20,000 €	20,000 €	20,000 €	20,000 €	20,000 €	80,000 €	Komuna/KRM/Donatori
Ndërtimi i bazamenteve të kontejnerëve	DSHP/KRM		20,000 €	20,000 €	20,000 €	20,000 €	20,000 €	80,000 €	Komuna /Donatori
Përmirësimi i performancës operative dhe financiare		3,000 €	23,000 €	3,000 €	3,000 €	3,000 €	3,000 €	35,000 €	
Marja përspër e faturimit nga komuna	DSHP/KRM			x					Komuna
Zhvillimi i softuerit të faturimit	DSHP/KRM		20,000 €					20,000 €	Komuna
Monitorimi i performancës	DSHP/KRM	3,000 €	3,000 €	3,000 €	3,000 €	3,000 €	3,000 €	15,000 €	Komuna
Kampanja informative	OJU	1,000 €	1,000 €	1,000 €	1,000 €	1,000 €	1,000 €	5,000 €	Komuna
Total objekti 3 „Ofrimi i shërbimeve cilësore efikase dhe të qendrueshme“		360,500 €	490,500 €	397,000 €	372,000 €	377,000 €		1,997,000 €	

Tabela 41: Plani financiar, veprimet dhe monitorimet - Objekti 4 „Deponimi i sigurtë si mjete i fundit“									
Masat dhe aktivitetet	Njësi përgjegjëse	Afati i implementimit dhe buxheti					2023 - 2027		
		2023	2024	2025	2026	2027	Burimi i financimit		
Eliminimi i deponive ilegale	DSHP	25,000 €	30,000 €	25,000 €	20,000 €	15,000 €	Komuna		
Inspeksioni dhe masat detyruese	Inspektorati	5,000 €	5,000 €	5,000 €	5,000 €	5,000 €	Komuna		
Fushatat informative	DSHP	1,000 €	1,000 €	1,000 €	1,000 €	1,000 €	Komuna		
Total objekti 4 „Deponimi i sigurtë si mjete i fundit“		31,000 €	36,000 €	31,000 €	26,000 €	21,000 €	145,000 €		

Tabela 42: Plani financiar, veprimet dhe monitorimet - Objekti 5 „Zhvillimi i kuadrit dhe kapaciteteve institucionale për MM“									
Masat dhe aktivitetet	Njësi përgjegjëse	Afati i implementimit dhe buxheti					2023 - 2027		
		2023	2024	2025	2026	2027	Burimi i financimit		
Revidimi i RrK të MM	DSHP				10,000 €		Komuna		
Emërimi i zyrtarit / Formimi i njësitit	DSHP						Komuna		
Rishikimi i procesit tariforë	DSHP				10,000 €		Komuna / KRM		
Kontraktimi i operatorit për grumbullim dhe transport të MK	DSHP	10,000 €					Komuna		

Programi i trajnimit dhe mbështetjes së proceseve	DSHP	35,000 €	35,000 €	35,000 €	35,000 €	35,000 €	35,000 €	175,000 €	Komuna
Total objektivi 5 „Zhvillimi i kuadrit dhe kapaciteteve institucionale për MM“		45,000 €	55,000 €	35,000 €	35,000 €	35,000 €	35,000 €	205,000 €	

Tabela 43: Përmbledhje e buxhetit për zbatimin e PKMM						
Masat dhe aktivitetet	Afati i implementimit dhe buxheti					2023 - 2027
	2023	2024	2025	2026	2027	
Total objektiva 1 - Parandalimi dhe reduktimi i krijimit të mbeturinave	7,000 €	27,000 €	107,000 €	7,000 €	13,000 €	161,000 €
Total objektiva 2 – Riciklimi dhe ripërdorimi	55,500 €	265,500 €	425,500 €	45,500 €	25,500 €	817,500 €
Total objektivi 3 „Ofrimi i shërbimeve cilësore efikase dhe të qëndrueshme“	360,500 €	470,500 €	377,000 €	352,000 €	357,000 €	1,917,000 €
Total objektivi 4 „Deponimi i sigurtë si mjete i fundit“	31,000 €	36,000 €	31,000 €	26,000 €	21,000 €	145,000 €
Total objektivi 5 „Zhvillimi i kuadrit dhe kapaciteteve institucionale për MM“	45,000 €	55,000 €	35,000 €	35,000 €	35,000 €	205,000 €
Total buxheti për zbatimin e PKMM	499,000 €	854,000 €	975,500 €	465,500 €	451,500 €	3,245,500 €